УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly: 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVI. Ч. 182. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го ЖОВТНЯ 1969 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 3, 1969 No. 182. VOL. LXXVI.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Четвер, 2 жовтня 1969

В АМЕРИЦІ

СТВЕРДИЛИ, ЩО СОТКИ ТИСЯЧ АМЕРИКАНЦІВ заживають як ліку проти кашлю сироп, який зроблений на кодеїні, і внаслідок цього важко нездужають. Директор Бюра Наркотиків і Шкідливих Ліків Джан Інґерсолл доповідав про це на Конференції Міжнародного Товариства Поліційних Шефів в Маямі Біч на Флориді. На окремій пресовій конференції Інґерсолл сказав, що деякі аптекарі картонами продають сироп проти кашлю, і що досліди виявили, що деякі смертні випадки були спричинені уживанням цього сиропу. Згідно з новим зарядженням від 10-го жовтня сироп із кодеїною і пареґориком можна буде продавати тільки на рецепти і тільки дозрілим особам повище 18-ох років.

ДЕПАРТАМЕНТ СКАРБУ СТАРАЄТЬСЯ про те, щоб Конґрес продовжив так званий надподаток, який, згідно зі схваленим законом, мав би закінчитися з кінцем цього року, ще на першу половину календарного 1970-го року. До кінця цього року надподаток становить 10 відсотків, а від 1-го січня 1970 до 30-го червня того ж року він мав би становити тільки 5 відсотків. Підсекретар скарбу Чарлз Е. Вокер заявив, що на рішення Конґресу в цій справі матиме вплив те, в якому стані буде економіка цієї країни перед кінцем цього року, коли рішатиметься справа податків. Вокер гадає, що не буде перед кінцем року таке послаблення в економіці, що не треба б збільшувати податок.

НЮЙОРКСЬКА ПОЛІЦІЯ СТВЕРДЖУЄ, що в серпні ц. р. заарештовано в Ню Йорку 1,295 осіб за те, що доконали тяжких злочинів як наркомани. Це число більше від квітневого, коли заарештованих за ті самі злочини становило 1,132. Воно більше на 39.4 відсотка в порівнянні з серпнем 1968-го року, коли було заарештованих за тяжкі злочини 930 осіб. Число заарештованих в серпні за менші наркотичні провини виносило 1,623, на 11.1 відсотка більше в порівнянні з серпнем 1968-го року — коли затримана була 1,461 особа. В перших вісьмох місяцях ц. р. число заарештованих наркоманів становило 148,910, на 18.5 відсотка більше як в тому самому часі 1968-го року — 125,698.

ОПИТУВАННЯ ВИЯВЛЯЮТЬ, ЩО 60 ВІДСОТКІВ виборців схвалюють дотеперішнє урядування президента Ніксона. Агенція Публічної Опінії д-ра Геллупа, яка переводила ці опитування, пригадує, що після 8-ох місяців урядування в Білому Домі 76 відсотків опитуваних схвалювали урядування президента Джансона, а президентів Айзенгавера і Кеннеді — 75 відсотків. Виходить, що президент Ніксон втішається меншою популярністю серед виборців, як його три попередники в в Білому Домі. В опитуваннях, що закінчилися 15-го вересня ц. р. — 60 відсотків схвалюють дотеперішню працю Ніксона,, 24 відсотки не схвалюють, а 16 відсотків не виявили свого становища.

ДЕПАРТАМЕНТ СКАРБУ ПРОПОНУЄ, щоб студенти й ті особи, що заробляють в одному році стільки, що не повинні платити федерального податку, не платили його впродовж року, щоб не треба було їм в найближчому році давати податковий зворот. Ці особи мали б скласти заяву при прийнятті на працю, що вони не зароблять понад 900 долярів в році, і тоді їм працедавець не буде стягати щотижня податку. Департамент Скарбу оцінює, що коли цей пункт податкової реформи буде схвалений, то з нього скористає коло 10 мільйонів осіб, в більшості студентів, які працюють в неповному вимірі годин впродовж календарного року.

У СВІТІ

ПОЛЬЩА ДУЖЕ ВДОВОЛЕНА вислідами минулонедільних парляментарних виборів в Західній Німеччині, в яких екстремно - права партія Національних демократів не дістала ні одного мандату, а соціялісти, які заявилися за визнання західнього кордону Польщі на Одрі-Ніссі і мають шанси прийти до влади — збільшили свій стан посідання в парляменті. Польська комуністична преса раптом хвалить німців за їхнє „почуття реалізму".

ГРЕЦЬКИЙ ЕМІҐРАНТ КОНСТАНТИН КАРАМАНЛІС ЗАКЛИКАЄ з Парижу своїх земляків у Греції та спеціяльно військо — скинути теперішній режим Георга Пападопульоса, який — мовляв, тримається при владі терором, довів Грецію до стану гострої господарської кризи й політичної ізоляції та всіх громадян — до стану розпуки. Константин Караманліс був грецьким прем'єром в рр. 1955-1963 і є лідером правої монархістичної Національно-радикальної Унії, ото ж не можна закидати йому, що він потурає комунізмові. Він має в Греції велику популярність і його вважають за найповажнішого кандидата на наступника теперішнього прем'єра, якщо Пападопульос дотримав би обіцянку й дійсно перевів чисті вибори у Греції.

З'ЄДНАНІ СТЕЙТИ ВІДКЛИЧУТЬ з Таї (Сіяму) 6.000 вояків, які ступнево будуть вертатися до ЗСА впродовж найближчих 10-ох місяців. Такий комунікат появився за підписами президента Ніксона й таіського прем'єра маршала Танома Кітікахорна. Америка має на території Таї 49.000 військовиків, в тому числі 36.000 летунів і летунського персоналу, що обслуговують шість тамошніх американських летовищ. З тих баз в Таї американське летунство вилітає у місіях проти комуністів у В'єтнамі та в Ляосі.

ДО ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ ПРИБУЛИ найвищі американські військовики: голова шефів об'єднаних штабів генерал Ерл Вілер, головний командант американських збройних сил в обширі Тихого океану адмірал Джан МекКен і головний командант американського війська у В'єтнамі, генерал Крейтон Абрамс. Всі вони візьмуть участь у 21-му щорічному „Дні збройних сил Південної Кореї", маніфестуючи своєю приявністю тверде рішення Америки далі боронити волю Південної Кореї.

БРИТІЙСЬКА КНЯЖНА МАРҐАРИТА ПРИБУЛА до столиці Камбоджи Пномпею із своїм чоловіком, лордом Сновденом. Хоча вона подорожує у приватному характері, з ціллю оглянути решатки славетної святині в Анхорі з 12-го сторіччя, проте голова Камбоджі, князь Нородом Шіганук влаштував їй королівську зустріч, 200 дівчат кидали квіти на червоний килим, розстелений на летовищі, стріляно з гармат, грали музики. Нородом Шіганук недавно заявляв на похороні Го Чі Міня в Ганою свою повну солідарність з в'єтнамськими комуністами. Така зустріч княжни Марґарити має бути ніби противагою до його комунофільських заяв.

Сенатор Брук просить Президента відкликати номінацію Гейнсворта

Вашингтон. — До численних противників номінації Клемента Ф. Гейнсворта на суддю Найвищого Суду ЗСА між демократичними сенаторами приєдналися тепер і республеіканські сенатори, між ними єдиний неґр в Сенаті сенатор із Массачуссетс Едвард В. Брук, який звернувся до президента Ніксона окремим листом, в якому просить його відкликати номінацію Гейнсворта. Також інші сенатори республіканці заявляються проти цієї номінації. Також новообраний провід республіканців в Сенаті мав заявитися проти номінації Гейнсворта. Республіканський віп сенатор Роберт П. Ґріффін заявив Ніксонові на вівтірковій зустрічі, що республіканські сенатори є тепер в прикрій ситуації і не зможуть обороняти номінацію Гейнсворта. Але пресовий секретар Президента Роналд Ціґлер твердить, що Ніксон не змінив свого становища в цій справі. Сенатор Брук заявив, що в Сенаті переважає думка про те, що Гейнсворт не належить до тих визначних правників, з-поміж яких мав би бути вибраний кандидат на суддю Найвищого Суду цієї Країни.

В Сенатській Підкомісії виявляють великі зловживання у військових клюбах в Німеччині

Вашингтон. — В Сенатській Постійній Слідчій Підкомісії зізнавали два свідки, які виявили, що кліка резервових старшин крала тижнево від 5,000 до 7,000 долярів, працюючи у військових клюбах в Німеччині. Один зі свідків зізнав, що про ці зловживання знав командант 24-ої дивізії піхоти генерал майор Вілліям А. Куннінґгем. Цей генерал, тепер на емеритурі, заперечив це твердження в телефонічному інтерв'ю з журналістом, кажучи, що коли довідався про крадіжки, то зараз видав був відповідне зарядження. Свідчили в Сенатській Підкомісії підполковник Вілліям Л. Джордж і сержант Ед Джовнс. Вони виявили такі зловживання у військових клюбах: (1) Сержанти діставали по 180 долярів місячно додаткової платні до нормальної винагороди за військову службу, хоч поза працею в клюбі нічого більше не робили; (2) один сержант признався підполковникові Джорджові, що заплатив „комусь" в Пентаґоні $500 за те, щоб дістатися знов на працю в Німеччині; (3) підполковникові Джорджові грозили смертю, коли він буде виявляти зловживання; (4) витрати на ведення клюбів видавалися і тоді, коли військові частини були на вправах поза містом.

Правник Департаменту Справедливости мусів зрезиґнувати, бо критикував свого шефа

Вашингтон. — Провідник правників, затруднених в Департаменті Справедливости, які невдоволені з того, що їхній Департамент погодився на оповільнення об'єднання шкіл в 30-ох шкільних районах в стейті Міссісіппі, 27-річний Ґері Ґрінберґ мусів зрезиґнувати зі свого становища тому, що в суді публічно критикував свого шефа — головного прокуратора Джана Н. Мітчелла. Правник Ґрінберґ виступав в суді Ст. Луїсі, де домагався приспішити об'єднання шкіл в Аркенсо. Суддя йому відповів, що головний прокуратор Мітчелл зможе видати протилежне зарядження, як це сталося в справі шкіл в Міссісіппі. На це сказав Ґрінберґ, що не можна обороняти становища головного прокуратора, бо воно необґрунтоване. Ґрінберґ зрезиґнував, на пресовій конференції він має зайняти становище до своєї примусової резиґнації.

Астронавти Аполло 12 досліджуватимуть Місяць впродовж 36-ох годин

Повинцу емблему вибрали собі астронавти Аполло 12 Чарлз Конрад, Ричард Ф. Ґордон та Ален Л. Бін. Ці три астронавти, — старшини фльоти, — мають почати другу подорож до Місяця 14-го листопада цього року.

Кейп Кеннеді, Флорида. — 30 вересня розпочалися кінцеві випробування до лету астронавтів Аполло 12, які коло Місяця і на Місяці мають перебути майже чотири дні. На Місяці вони плянують перебути півтора дня. В леті на Місяць Аполло 12 братимуть участь такі астронавти: командор Чарлз Конрад, підкомандор Ричард Ґордон і поручник Ален Л. Бін. Вони мають відлетіти в космос 14-го листопада, астронавти Конрад і Бін мають причалити на Місяці в районі Океану Штормів 19-го листопада, а астронавт Ґордон кружлятиме довкола Місяця в матірному кораблі. Астронавти мають 21-го листопада залишити район Місяця, щоб 24 листопада осісти на Тихому океані. Можливо, що астронавти Конрад і Бін знайдуть на Місяці ракету Сорвеєр 3, яку випущено на Місяць в 1967 році. Астронавти Аполло 12 плянують під час побуту на Місяці встановити кращу геофізичну стацію, ніж це був зробив Аполло 11, зібрати більше зразків ґрунту Місяця, та зробити інспекцію ракети Сорвеєр 3. Коли це буде можливе, то вони мали б привезти на Землю частину цієї ракети, щоб можна було її досліджувати на Землі.

Соціялісти й вільні демократи складуть новий уряд у Західній Німеччині

Західньо - німецький віце - канцлер і міністер закордонних справ Віллі Брандт — по правому боці із цигаркою в руці — радісно всміхнений переговорює з лідером Партії Вільних демократів Вальтером Шеелем про створення партійної коаліції. Віллі Брандт має амбіцію стати першим за останніх 40-ка років соціялістичним канцлером Німеччини.

Бон. — Соціял-демократична партія і Партія вільних демократів успішно закінчили переговори про створення нового урядового бльоку. Вони узгіднили внутрішню і закордонну політику та персональний склад уряду. Канцлером має стати соціяліст Віллі Брандт, а міністром закордонних справ голова Партії вільних демократів Вальтер Шеель. Вільні демократи, які мають у новому бундестаґу, себто нижчій палаті західньо-німецького парляменту, 30 послів і стали „язичком у вазі", вможливлюючи абсолютну більшість будь-котрій із двох інших керівних західньо-німецьких партій, відкинули пропозицію канцлера Курта Кізінґера зблькуватися з Християнсько - демократичною партією. Попередній голова Партії вільних демократів, Еріх Менде, був більш консервативним і бльокувався з Християнськими демократами, за урядування канцлера Людвіка Ерліха. Але Вальтер Шеель є „лівіший" і схиляється більше до співпраці з соціялістами. Кізінґер висловився проти того, щоб у Західній Німеччині правив „лівий" уряд з більшістю тільки 12-ох голосів у парляменті. Він не припинив ще заходів, щоб створити коаліцію Християнських демократів або з Вільними демократами, або соціялістами, але всі познаки вказують на те, що в Західній Німеччині вперше канцлером стане соціяліст.

Мао Тсе-тунґ взяв участь у великому зібранні в Пейпінґу

Гонґ Конґ. — Диктатор Комуністичного Китаю, 75-літній Мао Тсе-тунґ, взяв особисту участь в минулу середу 1 жовтня ц.р. у маніфестаційному святкуванні 20-річчя комуністичної влади в Китаї. Відсутність Мао Тсе-тунґа впродовж останніх чотирьох і пів місяця на будь-яких публічних зібраннях і видовищах дала поштовх до вісток, що він хворий, ба навіть, що вже помер і його смерть затаюють. В минулому тижні закордонні кореспонденти в Москві твердили, що совєтський уряд дістав відомості про важку недугу Мао Тсе-тунґа — Совєти заперечили це. Мао Тсе-тунґ не забирав слова, тільки мовчки придивлявся кількагодинній військовій параді й дефіляді робітників та молоді. Головну промову виголосив військовий міністер Лін Піяо, який закликав до збільшення оборонної здатности Китаю в обличчі „змови і воєнних приготувань американських і соціялістичних імперіялістів". Лін Піяо запевняв, що коли б ті „імперіялісти" зважилися заатакувати Комуністичний Китай, то будуть „знищені". Він заповів теж „визволення" Тайвані (Формози). Чужинецькі делеґації прибули тільки з Північного В'єтнаму, Північної Кореї, підпільного „уряду" Південного В'єтнаму, Альбанії, Румунії, Альжиру, кол. французького Конґа, Пакістану, Непалю, Танзанії і Ґвінеї. Приявними на велетенській площі було пів мільйона китайців. На прийнятті в комуно-китайській амбасаді у Москві з нагоди 20-річчя комуністичної влади в Китаї приявними були — між 400 гістьми — совєтський віцеміністер закордонних справ Ніколай Фірьюбін і віцеміністер закордонної торгівлі Іван Ґрішін.

Китайські комуністи заявляють готовість воювати проти ЗСА або СССР

Гонґ Конґ. — Комуно-китайський прем'єр Чу Ен-лай виголосив напередодні святкувань з приводу 20-тиріччя комуністичної влади в Китаї промову через радіо, в якій запевнив, що Комуністичний Китай створив та удосконалює свою атомову зброю „для оборонних цілей", але готов, у випадку агресії проти нього, вести війну проти „американських імперіялістів і соціялістичних імперіялістів" однаково конвенціональною, як ядровою зброєю. В подібному дусі появилися статті в усій комуністичній китайській пресі, з нахвалянням щодо збройної сили, якою розпоряджає Китай. Совєтського Союзу китайська преса не називає за іменем, зате ляється проти „соціялістичних імперіялістів". Примирливим супроти Москви зворотом була заява Чу Ен-лая, в якій він запевняв, що Китай завжди був за те, щоб мирно полагоджувати прикордонні інциденти. У зв'язку з тими чванькуватими заявами китайських комуністів про атомову зброю, японський уряд проголосив різку заяву проти розбудовування ядрової зброї на азійському континенті. Японські військові кола мають відомості, що китайські комуністи працюють тепер над створенням власних далекосяжних ракет та над продукцією таких малих атомових бомб чи пак „голівок", що їх можна б переносити ракетами.

У Ливані арештували й видалили двох совєтських „дипломатів" за шпигунство

Бейрут. — Велику сенсацію викликало офіційне повідомлення, що виявлено змову, щоб вкрасти й відвезти до Совєтського Союзу військовий літак французького типу „Міраж III" та що арештовано двох високих урядовців совєтської амбасади, з яких одного поранено під час стрілянини, яка виникла при їх арештуванні. Змовниками були перший секретар совєтської амбасади у Ливані, Александер Хомяков і атташе амбасади Владімір Васілев. Вони звербували колишнього летунського старшину Гассана Бадаві, який з свого боку намовляв пільота поручника Махмуда Маттара, який ніби погодився завезти літак до Баку, але повідомив про це своїх зверхників, які почали стежити за тими совєтськими „дипломатами" і арабом Гассаном Бадаві. Маттар зажадав був від большевиків один мільйон долярів за перевезення ливанського воєнного літака до СССР, але остаточно „погодився" на 200.000 дол., з чого большевики дали йому завдаток 2.000 дол. — він тримав у курсі справ ливанську військову поліцію. Коли ця „трансакція" мала остаточно завершитись — військова поліція вдерлася до помешкання й арештувала там змовників. Владимір Васілев погодився негайно виїхати з Ливану, а Хомякова відішлють, коли подужає. Совєтська амбасада заявила, що „все це брехня". Ливанська преса прославляє поручника Маттара, як героя.

В Україні відзначають „возз'єднання" українських земель"

Київ. — „Радянська Україна" з 19 вересня та ін. преса заповнені „спогадами", віршами, закликами з нагоди так зв. „возз'єднання Західньої України" з Наддніпрящиною чи тогочасною УССР. При тому замовчується факт, що приєднання Зах. України — завдяки угоді Молотова — Ріббентропа, відбулось у 1939 році навіть не з УССР, а тільки з СССР. Згадуючи про ту річницю, газети оплюгавлюють українських націоналістів, їх ідеї та боротьбу, як ось „Літературна Україна" з 19 вересня: „Ратуючи за самостійність, вони ставали *прислужниками гнобителів польських*. На словах боролися за українську культуру, а на ділі розпалювали національну ворожнечу. Злісно оббріхували совєтську країну, цькували комуністів. Не без їх допомоги вислідила дефензива активних членів Комуністичної партії Західної України. Шкірили гнилі зуби короновані тризубцем покидьки, коли комуніста Заблоцького було запроторено до польської катівні" і так далі. Відзначування комуністичного „30-річчя возз'єднання українських земель" є суцільною фарсою, бо Українські Землі були об'єднані в одну незалежну і соборну Державу УНР Актом з 1919 року у вільному Києві.

В Честері, Па. відзначено 75-ліття УНС святочним бенкетом

Честер, Па. — (С. Г.) В суботу 27 вересня ц. р. тут у залі Українського Народного Дому заходом Відділів Філядельфійської Округи з місцевостей Честеру, Вілмінґтону і Кліфтон Гайтс відбувся святочний бенкет з нагоди 75-ліття УНС. В бенкеті взяло участь понад 200 осіб, які прибули не лише з Честеру, але й інших місцевостей. Приготуванням того вдалого бенкету занявся спеціяльний комітет вибраний з представників згаданих Відділів на чолі з митрофорним протоієреєм о. Омеляном Мициком й інж. Сергієм Шевченком.

Бенкет офіційно відчинив інж. Сергій Шевченко, голова комітету, привітанням усіх присутніх гостей на залі, а відтак представив зібраним товстмайстрів в особах митр. протоієрея о. О. Мицика і дир. Евстахія Мінчака. За християнським звичаєм о. О. Мицик провів молитву і потім в англійській мові привітав сенатора Кларенса Беллу і посадника міста Честеру Джана Накреллі та їхніх дружин. В дальшому він представив гостей, які сиділи за головним столом, а саме голову Контрольної Комісії УНСоюзу та почесного голову Філядельфійської Округи д-ра Вол. Ґалана, головного секретаря УНС д-ра Ярослава Падоха, голову Нюйоркської Округи УНС адв. Івана Флиса, голову Всеукраїнського Об'єднання Українських Євангельсько-Баптистських Церков пастора д-ра Лева Жабко-Потаповича, голову Філядельфійської Округи головного радного Степана Гавриша та головного радного Івана Одежинського. Директор Евстахій Мінчак, виконуючи обов'язки товстмайстра в українській мові, представив усіх присутніх на бенкеті членів УНС з Відділів 388, 156, 237, 352, 128, 173 і 247. Він рівнож представив касира Окружного Комітету УНС Філядельфійської Округи Івана Данківського і секретаря 258 Відділу Омеляна Барилку.

Головними промовцями під час бенкету були д-р Ярослав Падох, який виголосив доповідь українською мовою і адв. Іван Флис в англійській мові. Обидва промовці провели аналізу історії УНСоюзу, яка почалась 22 лютого 1894 року в Шамокіні. Вони згадали незавидну долю і тяжкі початки перших будівничих цієї братської установи, а при тому вказали і на те, яку важливу ролю УНС відіграв і далі її виконує в суспільно-громадському, релігійному і політичному житті. Промовці підкреслили також і те, що Пенсилванійський стейт не був лишень колискою УНС, але й тим, який дав поштовх іншим стейтам до громадсько-релігійного і культурного життя. Слід згадати і те, що обидва промовці своїми промовами переконали слухачів, що вони є не лише добре ознайомлені з історією УНС, але теж знавцями історії перших наших поселенців в ЗСА.

Американські гості, а саме сенатор Кларенс Белла і посадник міста Честеру Дж. Накреллі, у своїх привітах висловились з найбільшим признанням для української еміґрації, за їхню невпинну боротьбу за незалежність і соборність поневоленої України. Сенатор Белл висловив признання для української молоді, яка за його словами може бути прикладом для молоді інших національностей під кожним оглядом. Посадник міста Джан Накреллі склав на руки о. Омеляна Мицика щирі ґратуляції в імені міської управи з нагоди святочного бенкету. Він рівнож заявив, що коли б інші національності так себе чесно вели, як українці, то був би спокій по всіх містах ЗСА.

До привітів були прошені і інші гості, а саме д-р Володимир Ґалан, пастор д-р Лев Жабко-Потапович, Сте-

(Продовження на ст. 7-ій)

СВОБОДА SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Брат братові

Коли в суботу 4 жовтня ц. р. відзначатимуть у Філядельфії маніфестаційними зборами й бенкетом 25-річчя Злученого Українського Американського Комітету, то напевно головні промовці пригадуватимуть його діла, прославлятимуть колишню українську жертвенність на ту установу та нарікатимуть на пізніший занепад тієї жертвенности і указуватимуть на потребу тієї установи в теперішньому й завтрішньому часі. Мабуть, найбільш імпозантно звучать цифри фондів, що їх зібрав ЗУАДК грішми, одягом і харчами, кругло 60.000 українських „діпістів", що їх ЗУАДК переселив до Америки й інших заморських країн і цим уможливив їм збудувати собі нову екзистенцію. Але всі ті цифрові дані не такі вже важливі, як важливою є ідея, з якої зродився ЗУАДК і яка присвічувала йому й присвічує. Цю ідею символізує дружній стиск двох рук — офіційна емблема ЗУАДК'у, прийнята, зрештою, в усьому культурному світі. Це брат подає руку братові, брат помагає братові піднятися по крутому, кам'янистому узбіччю гори.

В новітніх часах допомога потребуючим становить уже цілу науку, існують спеціяльні заклади, в яких вишколюють фахівців суспільної служби. В новітніх часах в усіх культурних країнах світу існує окреме законодавство суспільної опіки. Бо хоч далеко вже позаду панщизняні роки і хоч під гаслом „геть із буржуями" пролито море крови, — все ще не минулася людська нужда. В одних країнах вона більша, в других менша, але навіть у найзаможнішій країні світу, Америці, одною з центральних внутрішньсдержавних проблем є — війна проти нужди. Війна проти української нужди була, є і буде ціллю Злученого Українського Американського Допомогового Комітету. Щоправда він не був першим носієм цієї ідеї. Пригадаймо, наприклад, Громадський Комітет, створений в Західній Україні після прогри в українсько - польській війні, — пригадаймо безперервний струм фондів, який плив з Америки на „Просвіту" й „Рідну Школу" в Галичині, на воєнних інвалідів, на жертви щорічної повені, на жертви польської варварської „пацифікації" в 1930 році, на жертви голоду в Україні. Українська людина мала завжди зрозуміння для нещастя другої української людини. Цікава людська психіка: власне найбідніші подають допоміжну руку найперше, а найбагатші є найбільшими еґоїстами. „Ситий голодного не знає" — схопила цю правду народна приповідка. І вона потвердила той феномен, яким було захоплення бідними українськими поселенцями в Америці, коли створений розумними українськими провідниками 25 років тому ЗУАДК звернувся до них із закликом — доможіть українським жертвам другої світової війни в Европі.

Це було 25 років тому. Від того часу змінилися відносини й потреби, але й далі існує нужда. Створена іншими умовами, іншими причинами, стосується вона іншої категорії людей, але існує. І вимагає зрозуміння, вимагає серця, вимагає людей і фондів, щоб її зменшити, бо цілком зліквідувати її не вдасться. На нарадах, що попередили заснування Координаційної Ради Суспільної Служби при ЗУАДК, представники різних інших організацій, які вже також займаються допомоговою акцією, наводили десятки конкретних випадків, в яких проявляється сучасна українська нужда. Це були так звані „кейзи", що їх треба ладнати інколи тільки доброю порадою, а інколи дрібною грошовою допомогою. Справа не у висоті суми, не у витраченому на будь - котрий такий „кейз" часі, а в ідеї братньої допомоги.

Ця ідея може ще більше, як багато інших, не любить пустої фразеології, за якою так часто — фарисейство. Ніде не проявляється скромність так яскраво, як у правдивій харитативній роботі: щоб брат приніс допомогу братові — для цього не треба ані реклями, ані великих слів великої сили. Проводові ЗУАДК не раз закидають, що він замало інформує про свою діяльність. Відомі всім деякі акції з останніх років тільки тому знайшли доступ до людських кишень, що вони проголошували цілі, які були „видні", і які пояснювано розумовими арґументами. Славетні цілі, подивугідна жертвенність на них. Людська нужда не є такою атракційною. Але вона вимагає пожертв, керованих не розумом, а серцем. Закидають українцям, що вони інколи керуються більше сантиментом, як розумом. ЗУАДК апелює в своє 25-річчя до українських сердець — підтримати ту установу, яка була потрібна вчора, потрібна сьогодні і — за всіма познаками — в ще більшій мірі буде потрібна завтра.

М. Петрович

„ЧЕРВОНА ҐВАРДІЯ" В ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

„Геть з новими царями!" — такий напис займає цілу стіну у кватирі недавно зорганізованої у Західньому Берліні прокитайської „червоної ґвардії". Симпатії до Пейпінґу, зокрема до гасел китайської „культурної революції", вже віддавна існували серед деяких відламів молодечої радикальної лівиці у Німецькій Федеративній Республіці. Портрети Мао не раз уже красувалися побіч портретів Го Чі Міня, Леніна й Маркса на різних демонстраціях так званої позапарляментарної опозиції.

Проте, останнім часом промаоїстська група німецької молоді щораз більше дистансується від інших радикально - революційних груп, зокрема через їхню псевдореволюційність, анархічний характер і неґацію будь-якого порядку. „Як може організація справно діяти і працювати, якщо вона не має жадного авторитету, жадних зобов'язань?" — так оцінюють членів позапарляментарної опозиції.

Нещодавно 20 делеґатів від різних „червоноґвардійських" осередків з'їхалися до Ганноверу і створили там централю першої маоїстської молодечої організації в Західній Німеччині. В загальному німецькі маоїсти не реклямують себе, але відомо, що майже у 20 містах Західньої Німеччини існують уже організації „червоної ґвардії", охоплюючи приблизно 2.000 членів. У Ганновері „червоноґвардійці" прийняли статут, у якому говориться, що членом їх організації може бути кожний молодий німець від 15 до 25 років життя, який визнає головні принципи „Червоної Ґвардії", студіює марксизм - ленінізм та ідеї Мао Тсе-тунґа.

Цей статут має ще бути затверджений матірною організацією—в кінці минулого року створеною комуністичною партією Німеччини — марксистів - ленінців (КПН-МЛ). Це прокитайська комуністична партія, що, як заявляють її провідники, діє згідно з революційними традиціями забороненої КПН, що їх зрадила вірна тепер Москві, недавно зорганізована леґальна німецька комуністична партія (КПН). Прокитайська комуністична партія в Західній Німеччині видає свій орган „Ротер Морґен" („Червоний ранок"), у якому гостро атакує як Москву, так і промосковських німецьких комуністів. Орган Німецької комуністичної партії „Ноє Цайт" („Новий час") полемізує з промаоїстською групою, і це є доказом, що впливи червоного Китаю серед молоді Західньої Німеччини тривожать промосковських комуністів.

„Червона Ґвардія" розвиває жваву діяльність серед ліво - радикальної молоді, виступаючи не тільки проти НКП, але, як згадано, також і проти Москви.

Найстарша група „Червоної Ґвардії" у Західньому Берліні, яка начислює 180 членів і є найсильнішою реґіональною групою, досить активна і на своїх демонстраціях згуртовує понад 1.000 молоді — учнів і молодих робітників. На цих демонстраціях видно не тільки портрети Мао та льозунґи, скеровані проти НКП, але також льозунґи проти совєтського імперіялізму, проти „нових кремлівських царів". Там, де слухняні Москві комуністи Західнього Берліну збираються на мітинґи, зараз же з'являються червоноґвардійці для того, щоб свистом, криком і транспарентами маніфестувати своє незадоволення і протест проти „московських ревізіоністів".

Про впливи „Червоної Ґвардії" серед німецької молоді свідчить хоч би той факт, що її пресовий орган під тією ж назвою, який видається у Західньому Берліні, має понад 40 тисяч примірників тиражу. Звичайно, Пейпінґ цим промаоїстським рухом у Німецькій Федеративній Республіці досить інтенсивно „опікується". Німецькі „червоноґвардійці" отримують звідтам різну літературу, як, наприклад, німецькомовні „Хіна ім Більд" („Китай в ілюстрації"), „Пекін - Рундшав" („Пекінський Огляд") та твори Мао Тсе - тунґа.

Можна думати, що Пейпінґ фінансово підтримує не тільки журнал „Червона Ґвардія", але також і два інші промаоїстські часописи, що появляються в Західній Німеччині — орган КПН МЛ „Червоний Ранок" та „Революціонере Веґ".

Слід сказати, що цей новий рух протягом короткого часу здобув собі досить широку популярність серед деяких кіл ліворадикальної молоді, відтягаючи від неї найідейнішу частину та підкопуючи позиції замаскованих промосковських комуністів і всякого роду псевдореволюційних анархістів. Вони серед „червоноґвардійців" знайшли собі непримиренних ворогів.

В якому напрямі піде дальший розвиток маоїстського руху в Західній Німеччині, а то й Західній Европі — невідомо. Можливо, що це своєрідне, модне серед певної частини молоді явище швидко промине. Однак, немає сумніву, що маоїстський рух в Німецькій Федеративній Республіці, хоч і слабий, завдає болючих ударів не надто міцним промосковським комуністам, підриває їх діяльність серед молоді, яка шукає революційних ідей, і тепер розчаровується у тому, що проповідує псевдореволюційна анархістична „позапарляментарна опозиція". У всякому разі маоїстський рух, як бачимо, не хоче затримуватися у межах Азії та Африки і намагається здобути впливи в Західній Европі.

Для нас важливим є те, що цей рух має також антиросійський характер, про що свідчить згаданий на початку цієї статті транспарент у західньоберлінському осідку „Червоної Ґвардії". Отже, він висуває в яскравій формі також імперіялізм Москви.

Андрій Бук

НА ГОСПОДАРЧО-ЕКОНОМІЧНІ ТЕМИ

Велику приємність справила б пересічному громадянинові — підприємцеві, бизнесменові чи домашній господині кожної країни світу, а зокрема ЗСА, вістка, що інфляція вже закінчилась, ціни - платні перестали зростати, відсоткова стопа обнизилась і гаряче потрібний гріш став легшим до набуття. Надії на це висловлюють навіть офіційні, урядові чинники деяких держав.

На жаль, так воно не є. Наявні показники і факти говорять про щось противне. Зв'язаний внаслідок протиінфляційного зарядження гріш став дуже дорогим і залишиться таким щонайменше на наступних 18 місяців. Висока відсоткова стопа (9%) залишиться до кінця цього року, можливо в наступному році буде дещо (1%) знижена, і протягом того часу інфляція буде до певної міри сконтрольована. Значить, вона й далі збиратиме жниво, тобто ціни-платні зростатимуть, хоч у меншому розмірі, і все це залежатиме від війни у В'єтнамі, кінця якої ще не видко. Дивіденди на ощадностях - інвестиціях зростуть на 1/4 до 1/2%, бо позичковим асоціяціям і банкам потрібно грошей для контракторів, конструкторів і покупців домів. Рівночасно працюючий, чи то з психологічного наставлення, чи з протиінфляційних причин, стане більше ощаджувати, а менше витрачати.

Статистика за вересень виявляє, що вкладники вибрали з банків цього року понад 40 млн. дол., а в попередньому році вложили 389 млн. дол. Вправді консументові гроша не бракує, одначе кошти прожитку, які стало зростають, ледве в'яжуть його фінансовий балянс. Офіційні студії виказують, що ножиці фінансових прибутків і консумпційних видатків після податкових стягнень дають всього 5.3% залишків, в той час, як минулого року дали 6.5%, а в 1967 р. — 7.4%. Бизнесменові натомість гарячий брак гроша для нових проєктів, конструкцій - інвестицій. Для будівельників, конструкторів безнадійна майбутність: 74% з них не можуть взагалі, або з великим трудом здобувають гріш, при тому за дуже високими відсотками (26%), внаслідок чого нових домів бракує, а ціни на старі доми безнастанно ростуть.

В загальному монетарно-економічне положення у світі неясне. Не можна числити далі на господарчий ріст, який триває у ЗСА вже 9 років, як також на те, що інфляція незабаром припиниться.

Остання статистика виявляє, що життьова стопа американського обивателя з року на рік вищає. Наглядним доказом цього є особисті прибутки, які невпинно зростають внаслідок підвищення платень. Пересічний прибуток за останній рік становив 8.600 дол., а цього року, за 8 місяців, уже становить 9.250 дол. Очевидна річ, податки та стягнення на соціяльне забезпечення також степенуються.

Число затруднених у ЗСА рекордове — 78.2 млн. (70.4 млн. без фармерських робітників), безробітних всього 3.5% — так що ринок праці сильно зв'язаний — повне затруднення і великий попит на кваліфікованого робітника. Приріст населення (до речі, він штучний-іміґраційний, бо природній приріст почався щойно попереднього року, на 4% вищий від 1967 року), яке від 1960 року зросло на 12% після семирічного застою - спадку, цього року буде ще більший — сподіваних 3.6 млн. народин, бо від 1965 р. число подруж зростає, одначе він аж ніяк не йде впарі зі затрудненням, яке в три рази більше від приросту. У 1960 році затруднених було 53 млн., тепер — понад 70 млн. — уперше в історії зріст за декаду більший як на 30%.

Вищі заробітки звичайно йдуть впарі з поліпшенням технології, при чому пропорційно повинен зростати зиск підприємця - працедавця. Одначе, тепер зростання платень далеко випереджує технологічні уліпшення, у висліді чого кошти продукції підвищуються, а продукція спадає. За останніх 5 років заробітки зросли на 43% (конструкційний робітник дістає пересічно 4.80 дол. на годину), а корпораційні прибутки всього лише на 10%.

Індекс коштів прожитку за останні п'ять років збільшився на 13% для фізичних робітників і на 22% для технічного персоналу - обслуги. Надій на скору поправу інфляційної економіки нема. Нову податкову реформу в Конґресі відложено до наступного року, 7% інвестиційний кредит, правдоподібно, буде скасований. Сумнівним стає продовження 10% надподатку по 1 січня 1970 р., можливо буде зменшений до 2.5%. Ціни зростають, головно на сталь (від 6 до 8 дол. на тонні) і харчі. 1969 рік буде рекордовим у продукції сталі — 93 млн. тонн.

Вправді індекс промислової індустрії за серпень 1969 р. — вперше від серпня 1968 р. — незначно зменшився, занотовано м'якість у дрібному продажі товарів, зменшилися на 2.4% фабричні замовлення на товари тривкої вартости, машинерію і механічне устаткування (у липні вони зросли на 4.8%), головно внаслідок зняття 1.6 млн. дол. з державного бюджету на оборону, конструкції і будову доріг, а вони є основними показниками економічного стану країни.

На жаль, інші господарські показники далі змагаються. Кошти прожитку за серпень зросли на 0.4%, кошти медичної обслуги — на 7% за 7 місяців ц. р. (найвище протягом 20 років, за 16 років — 67%, від 1965 р. по 7% річно), а пересічний індекс цін — на 37%. Консумпційні ціни зросли на 4.8% (за липень на 6%), персональні прибутки — на 5.2 блн. дол., за 8 місяців — на 8.5% (за 1968 р. 9.5% — рекорд).

Капіталовклади у підприємства й устаткування і далі великі, а корпораційні прибутки маліють. Рівночасно податковий уряд стверджує, що державні прибутки з податків за біжучий фіскальний рік зменшаться на 400 млн. дол., до 198.9 блн., головно через зменшення прибутків — на 2.5 блн. дол. — великих корпорацій.

Від квітня наступного року зростуть на 10% пенсії з соціяльного забезпечення, без підвищення стягнень з працюючих. Тепер працюючий і працедавець платять по 4.8% кожного року до соціяльного забезпечення — найбільше 374.40 дол. від зароблених перших 7.800 дол. Оподаткування на соціяльне забезпечення, на підставі зобов'язуючого закону, зросте з 1-им січня 1971 р. до 5.2%.

Не сповільнюється економічний ріст і не зменшується інфляція у Канаді. Інфляційна пресія наглядна у зрості цін і платень при повному затрудненні. Продукція сталі за останні тижні незначно зменшилася, зате дрібний продаж товарів за серпень зріс на 5.8% (найбільше у Саскачевані — 31.1%, найменше в Онтаріо і Квебеку — 2.2%, у Манітобі впав на 4.8%).

Економісти Міжнародного Монетарного Фонду передбачають, що інфляційні ціни в усіх індустріяльних країнах зростуть цього року більше як попереднього, а економічне охолодження - застій настане в наступному році. На монетарному відтинку, головно у Лондоні, спекулянти активізуються, міняючи франки і фунти стерлінгів на німецьку марку з надією, що вона подорожчає і що гряде світова монетарна криза. Евальвація марки (12.5%) можлива ще в цьому році. У висліді фунт сильно втратив на вартості — 2.38 дол., а франк хитається внаслідок непевної економічної ситуації — загрози страйків. На франкфуртській біржі позбуваються американських долярів.

Федір Балицький

ПОВІСТЬ ПРО ПЕРШУ МОСКОВСЬКУ ІНВАЗІЮ

(Ярослава Острук, „Хуртовина гряде". Видавництво „Дніпрова Хвиля" — Мюнхен, 1967 р., стор. 187)

Цей надзвичайно цікавий твір зачинається осінню 1939, коли москалі обсаджували Галичину, а кінчається початком німецько-большевицької війни. Події твору відбуваються головно на галицькому Поділлі в селі Хмелиська над Збручем.

З приходом большевиків, школу приміщено у приходстві, а священика з родиною примістили в маленькій старій школі. Замість звільненого управителя школи Ломницького, завпедом став жид Йосиф Мойсейович Ґрюнфельд. У Хмелиськах були ще вчителі: молода, гарна львовянка Ядвіґа, літня вже пані Климентина Седлецька (обидві польки) і Марійка Горбалівна, що за польської окупації була без посади.

Вже була сніжна й студена зима, як до Хмелиськ приїхала молода, вбого одягнена дівчина Маруся Сагайдачна — нова вчителька. Вона в душі раділа, що врешті позбулася енкаведиста Сашка Зубкова, що її в Києві провів ще на станцію, а який ставав їй все більш противним. За нею на станцію містечка приїхав Андрій Діброва, син багача Федора, що доробився в Америці. Між ними зародилася приязнь. Маруся замешкала в домі Дібров.

Доля її господарів була незавидна. Федір мусів зректися „добровільно" своєї землі і став колгоспним робітником. Але цього було енкаведистам замало. Вночі заїхали на Федорове подвір'я два авта. В одне посадили енкаведисти Федорову жінку Явдоху з чотирилітнім сином Васильком, щоб переселити їх до Казахстану, а в другім авті повезли Федора в управу НКВД. Андрій був студентом львівського університету і підпільником. У Хмелиськах бував зрідка, щоб не звертати уваги на себе й на Марусю. Він і Маруся врешті одружуються. Звінчав їх у своїй хаті священик.

Згадати б ще одеського босяка Пєтьку Струганова, приятеля Зубкова й Марусиного знайомого з Києва. Як політкерівник, приїхав Пєтька на перевірку навчання. Зайшов до кляси Ядвіґи, і захопився її красою. Він залицяється до Ядвіґи. Його залицяння їй спершу імпонували, але коли вони ставали щораз непристойнішими, вона дала йому знати, що він помилився. Пєтька вкрав її золотий годинник і вийшов з кляси. Ядвіґа була певна, що годинник загубила. Однак, між нею і Пєтькою скоро зав'язався романс, і вона подарувала коханцеві свій діямантовий перстенець.

Зубков приїхав по Марусю першого ранку після її звінчання. Маруся другими дверми втекла до лісу. Зубков незабаром її знайшов. Вона призналась, що одружена. Зубков хотів її вбити, але передумав і рішив дати її на совєтський суд.

Зубков втікає із Марусею. Втікала большевицька армія. Зубков затримався, щоб переночувати. Він силою забрав Марусю до світлиці, де пив горілку наче воду. Він став до Марусі добиратися, та вона його задушила, і сама втекла. Її знайшли на полі і несвідому занесли власники поля до своєї хати. В місті вже німці.

Господарі піклуються Марусею тиждень аж до її видужання. Вона хоче йти до Хмелиськ. Вона прощається з своїми великодушними опікунами. В центрі міста німці ловили людей на роботу в Німеччині. Нараз понісся наказ: „Облава! Тікайте за мною до яру"! Андрій дав цей наказ, уже пригортає до себе Марусю, яку він спостеріг поміж людьми.

По ковзькому узбіччі дісталися люди до дна яру, де текла річка, і Андрій повів їх до таємного підземного сховища. На запит Марусі, чому німці стріляють і чому вивозять на роботу до Німеччини, Андрій пояснив Марусі, що німці хочуть зробити Україну своєю колонією, тому треба йти в українське підпілля й вести боротьбу аж до перемоги проти обидвох ворогів. Маруся каже: „Я з вами!"

На цьому тлі розмістила авторка Ярослава Острук цілий ряд реалістичних картин. Авторка дала патріотичний твір, який читається зі зростаючим зацікавленням.

Окрім книжки „Хуртовина гряде", маємо цієї ж авторки ще три повісті: „Проваллля" (1961), „Оля" (1963) і „Родина Гольдів" (1964).

Доконані речі творить всемогучій Господь Бог, а бездоганні твори людей вдаються звичайно лише ґеніям. Також повість „Хуртовина гряде" має деякі слабші місця. Леґенду про свшан-зілля (ст. 43) було б краще пропустити, бо вона більшості читачів, а також присутньому при розмові студентові Андрієві відома. Читача цікавило б знати, що сталося з Федором Дібровою, після того, як його забрали енкаведисти. Було б краще, якщо авторка була б не написала розділу „Перша ластівка" (стор. 137-142), або якби втечу Марії Дяків з Казахстану була пересунула на теплу пору року і без товариства її дітей. Ця жінка мандрувала взимі, „тільки ночами", „часом хтось добрий підвозив". Така принагідна їзда вночі, ще й при тамошніх морозах й метелицях, могла траплятися зрідка. „Це дорога далека, шість тисяч кілометрів", а з убо-

(Закінчення на стор. 7-ій)

Михайло Прокопів

З ГОРОДИСЛАВИЧ — У СВІТ ШИРОКИЙ

(10)

Першими з Городиславич виїхали у 1900 році до Арґентини Гринько Богун та Іван Білий. До Америки виїхали перші в 1902 році Денис Савицький, а за ним у 1903 році Зоська Сокманіста і в 1904 р. Дмитро Бала та Іван Олійник. Наприкінці 1906 року і в мене, тоді ще 15-літнього хлопця, зродилась думка виїхати за море — до Америки. В лютому 1907 року батько дав мені на дорогу 75 ринських, і я з кількома старшими хлопцями та дівчатами із Городиславич, між ними, пригадую, були Іван Сидорак і Катерина Савицька, вирушили до Гамбурґу в Німеччині.

В дорозі мали ми різні неприємності, але вже 24 лютого 1907 року виїхали з Гамбурґу вантажним — тяґаровим, як тоді казали — кораблем „Преторія" до З'єднаних Стейтів Америки. 11 березня 1907 року прибули ми до Ню Йорку на славний Елліс Айленд — Острів Сліз. Разом з нами кораблем їхали „карпатороси"-українці із Закарпаття, Пряшівщини, словаки, мадяри та інші. Усі вони прямували до Бетлегему, Аллентавну, Норттемптону і інших міст у Пенсильвенії. Прилучився і я до них, а решта моїх односільчан осталися в Ню Йорку.

У ЦЕМЕНТОВИХ МЛИНАХ

Після мого приїзду до Армроду в Пенсильвенії 12 березня 1907 року розповідали мені тамошні робітники про цементові млини у дистрикті Лігай Веллі. З чотирнадцяти п'ять із них належали до Лігай Портленд Цемент Компані. Кожен із них мав по десять роштерів (великих печей) і в кожному працювало по двісті й більше робітників. Перший цементовий млин у дистрикті Лігай Веллі був збудований у Каплей, Па., 1887 року, а перший млин компанії Лігай Портленд Цемент збудовано в Армроді, Па., 1907 р.

Першими на роботу в цементовому млині в Армроді приїхали в 1898 році наші люди з Лемківщини. Це були Павло Гарґай і брат його Федько Гарґай із села Репедь, Сяніцького повіту. В 1900 році приїхав Стефан Бабяк із села Щавне. В той час Павло Гарґай був уже „босом", а Федько Гарґай „форманом". Павло Бруцяк і Кость Радьо із с. Репеді прибули до Армроду в 1903-му році, а їх односільчанин Григорій Баб'як у 1904 році. Всі вони працювали на дворі млина по десять годин на день, 55 годин на тиждень, і одержували за годину по 7-10 центів. Робітники, що працювали всередині млина, рахувалися вже механіками. Вони працювали на дві зміні по 12 годин і заробляли по 18-20 центів на годину. Робили по 60 годин на тиждень. Павло Бруцяк став у 1914 році „форманом" і діставав 50 центів на годину. Щокілька місяців компанія підвищувала заробітну платню робітникам.

Городиславчани Дмитро Бала та Іван Олійник, перші іміґранти з Бібрецького повіту, прибули до Армроду щойно 1904 року і працювали в Лігай Портленд Цемент компанії по 60 годин на тиждень, одержуючи по 10 центів за годину. В загальному тодішня початкова платня виносила по 7-13 центів на годину, а пізніше по 15-18 центів. „Пейду" виплачувано щодві неділі. Усі прибулі до Армроду іміґранти були слов'янського походження, працювали в Лігай Портленд Цемент Компані, в цементових млинах самого Армроду, Вест Каплей і Фоґесвіллі та в сусідніх місцевостях — Еджипт, Цементон, Атлас та інші. Одні робили цемент, інші тачками возили землю, вугілля, шутер, будували фабрики, переносили швелі, шини (рейки), копали канали.

Усю чорну роботу виконували українці та інші слов'яни. Головною причиною цього було незнання англійської мови. Механіками, „босами" і „форманами" були здебільше німці, мадяри або місцеві т. зв. „пенсильванія дач". З українців вдавалось на такий пост попасти тим, які знали німецьку мову. До слов'ян „боси" й „формани" ставилися досить по-людяному.

Перші українські іміґранти, що прибули на працю в цементових фабриках, вважали себе тимчасовими, сезоновими робітниками. Кожний приїжджав з думкою заробити трохи грошей і вернутися додому, до рідного села, до жінки і дітей. Головним їх бажанням було заробити на „шифкарту" — корабельний квиток, побудувати нову хату, купити трохи поля — словом, збільшити своє мале господарство.

(Далі буде.)

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

РІК VI. ЖОВТЕНЬ 1969 Ч. 4 (73)

Степан Ріпецький

МИХАЙЛО ГАЙВОРОНСЬКИЙ

(У двадцятиріччя смерти Незабутнього Товариша зброї і пісні)

I

Давно це діялось. На початку першої світової війни, пам'ятного літа 1914 року. Це не легке завдання оповідати чи писати про давноминуле, про пережиті події і зустрічі з особами із часу з-перед пів століття. Але залишилось щось таємне і сильне з того часу в моїй душі, таке ясне і виразне та свіже, що ще сьогодні живо ворушить мою істоту, що відновляє мою пам'ять, думки і почування та переносить їх в цю неповторну добу нашої юности, коли я вперше зустрівся з Михайлом Гайворонським в рядах першої сотні Українських Січових Стрільців у Львові. Це була наша чудова українська народна, бойова, січова, а згодом нова стрілецька пісня. Досі збереглися в глибині моєї душі ці незатерті і завжди живі почування і враження, що їх викликували в нас чудові і могутні звуки молодої ще тоді січово-стрілецької пісні, яка щойно народжувалася, та ставила перші кроки на шляху визвольно-бойового походу Українського Січового Стрілецтва — своїми новими мелодіями, прекрасною гармонією та пробойовим ритмом-темпом маршуючих сотень новітнього козацтва.

З радісною піснею збиралися тоді у Львові тисячі української молоді в ряди УСС та з однією думкою: боротися за волю України. Василь Стефаник у своєму оповіданню „Марія", так писав про них: „Хоругви і прапори шелестіли над ними і гримів спів про Україну. Земля дудніла під довгими рядами, що співали січову пісню . . ."

І так дійсно було тоді: по всі галицькій землі гримів спів про Україну!

Закінчивши мобілізацію перших відділів стрілецьких добровольців в Самборі, я прибув до Львова в першій половині серпня 1914 р. Мене приділено до сотні Дідушка, що кватирувала в будинку Дяківської бурси при вул. П. Скарги. Я увійшов до великої кімнати на 1-му поверсі, де містилася 2-га і 3-тя чоти. Багато знайомих товоришів. Незвичайний рух, гомін і метушня. Великий гурт сидить на підлозі. Співають хором, немов вивчені, на чотири голоси. Це в більшості самбірські гімназисти, семінаристи і студенти, а серед них один дуже меткий, гейби диригент, милий на перший погляд, та енергійний юнак. Я познайомився з ним. Це був Михайло Гайворонський. Довідавшись про мій співацький стаж, казав мені сісти між перші баси. Від першої хвилини нашого знайомства нас зв'язала пісня і стрілецька ідея. Уже до мого прибуття він особливо любив і поважав самбірців, як добрих і вишколених співаків. Бо вже довго до війни був у Самборі знаменитий студентський хор, що ним керував студент Роман Форостина (сьогодні в ЗСА) і великий гурт його співаків опинився тепер у нашій сотні. Вони були основою усіх співацьких задумів Гайворонського. У своїх статтях і розвідках він завжди згадував поіменно та хвалив самбірських співаків. В одній статті писав м. ін.: „В сотні були добрі співаки. Був Коберський Левко, любив дуже спів, співав другим басом. Був небіжчик Павлів Микола. Погиб в бою за Болеховом. Співав першим тенором. Дуже добрий тенор. Обидва зі Самбора, справні хлопці". Згадує також Остапа Коберського, Петра Савдика, Василя Семця, мене і других самбірців. Ми внесли багатий хоровий репертуар в гурт Гайворонського, виконуючи з пам'яті десятки відомих квартетів наших найкращих композиторів. Він був здивований і захоплений, коли нас десять самбірян співали бездоганно без нот: Лисенка „Іван Гус", „Квод лібет", „Ой пущу я кониченька" й інші, Людкевича „Косаря", навіть „Хор підземних ковалів", Січинського „Даремне пісне", Ніщинського „Закувала та сива зазуля", Нижанківського „Гуляли", „З окрушків". Колесси „Козаки в народних піснях" і багато інших. Згадую про це як доказ високих музичних зацікавлень і співацької культури нашої молоді до першої світової війни. А були це юнаки, з яких ні одному не минуло ще 20 років. Те саме було і в других сотнях, зокрема в сотні Вітовського, де співочим гуртом керував четар Гриць Трух, гімназійний абітурієнт зі Стрия. Мав у своїм гурті добрих співаків.

В нашій сотні у Львові перебував якийсь час кол. член РУПартії, відомий мистець-різьбар, полтавець Михайло Гаврилко. Він навчив нас багато наддніпрянських пісень, незнаних в Галичині. Стрільці полюбили ці пісні та дуже ними зацікавились. Вони стали дуже популярними серед стрілецтва, нарівні з новими стрілецькими піснями. Напр.: „Ой, що ж то за шум учинився", „Козак від'їжджає", „Ой, на горі чабан вівці зганяє", „Ой, там за Дунаєм", „Ой, гилля гусоньки", „Ой, на горі василечки сходять" і багато інших. Гайворонський пильно культивував ці пісні в нашій сотні.

Але нормальним і масовим виявом стрілецького темпераменту були тоді в першій мірі походові пісні. Гайворонський присвячував особливу увагу походовим пісням та підбирав відповідний репертуар. Ми маршували з ним завжди в одній чвірці. Він піддавав — яку пісню співати. Найбільш популярною була в Дідушковій сотні бадьора пісня із Харківщини „Ой, з-за гори чорна хмара встала", що з нею сотня вирушала щоденно далеко за місто на вправи. Вона широким гомоном розлягалася в серпні 1914 р. по вулицях Львова, а з її мелодією ще посьогодні асоціюється у всіх тих, що залишилися при житті, „дідушківців" — пам'ятне воєнне літо 1914 року у Львові. Згодом згармонізував її Гайворонський на хор.

Оркестра УСС у Вишколі УСС в Розвадові 1916 року

Михайло Гайворонський

II

Та, на жаль, скоро минули дні радісних мрій і надій. УССтрілецтво з кінцем серпня 1914 р. переїхало зі Львова до Стрия, а звідси далі на Закарпаття. Отой відворот УСС зі Львова був одночасно початковим періодом творення стрілецьких пісень, в чому брав участь також М. Гайворонський.

В Стрию, а згодом в дорозі на Закарпаття та в Страбичеві постали три перші стрілецькі пісні:

Перша — Ой, у лузі червона калина" — бойовий гимн УСС, музика С. Чарнецького, слова 2, 3 і 4-ої строфи стриянина Г. Труха, згодом згармонізована Гайворонським і в тій переважно композиції співана досі.

Друга — це пісня початa в Стрию, закінчена в Страбичеві: „Збираються добровольці в славнім місті у Стрию", мелодія народної пісні „Ой, зацвіла черемшина". В Страбичеві додано нові строфи: „Машируютъ добровольці через Мезетеребеш" і дальші. В оглядах стрілецьких пісень поминають перші строфи створені в Стрию, а подають тільки одну строфу про „Мезетеребеш", хоч пісня ця має 10 строф. Слова пісні творені колективно. Одним із співавторів був М. Гайворонський, Е. Якимів і другі.

Третя — „Гей ви стрільці січовії", мелодія мадярська, уже до війни відома в Галичині, співана в Дрогобиччині (Борислав) на слова „Гандзю мила". Стрілецькі слова уложив сот. К. Гутковський в дорозі зі Стрия на Закарпаття, при співучасті співаків нашої сотні і М. Гайворонського, які піддавали відповідні слова або докидали цілі строфи до тексту пісні. Цю пісню згармонізував на чоловічий хор М. Леонтович.

Тут треба відзначити характеристичний секрет творення деяких стрілецьких пісень, як це зазначено при постанню двох останніх пісень, а саме: їх колективне авторство. Я був безпосереднім свідком постання цих двох пісень і можу ще сьогодні ствердити участь осіб, що їх співтворили. До них належав також М. Гайворонський. Ця практика продовжувалася і пізніше.

На Закарпатті відкрилася нова доба історії УСС та стрілецьких пісень. Ця забута частина української землі незвичайно нас зацікавила. Тут пізнали УСС нового ворога українського народу — мадярів, що століттями гнобили закарпатських українців. Стрілецтво пішло між народ із освідомною роботою і своєю бадьорою піснею, розбуджуючи тут національну свідомість. Стрілецькі пісні були засвоєні в цілій околиці. Гайворонський ходив з нами між сільську молодь в селі Страбичеві, де розмістилась наша сотня, і прислухувався їхнім світським і церковним пісням. Він записував мелодії і розкладав їх на голоси. Ми сходилися вечорами і співали.

Уже першої неділі після прибуття до Страбичева виступив у тамошній церкві хор нашої сотні під диригентурою М. Гайворонського. Це був перший його публічний співацький виступ при УСС. Була це надзвичайна несподіванка для місцевого населення, якому дуже сподобався наш спів. Пам'ятаю досі дуже оригінальну тамошню мелодію пісні „Святий Боже" із типовим мадярським акцентом, якою Гайворонський дуже зацікавився і згармонізував на чоловічий хор. Він згадує про це навіть у своїм щоденнику під датою 3 травня 1943 р.

Другий раз не довелося уже нам виступати в Страбичеві, бо дня 10 вересня 1914 р. Дідушкова сотня відійшла на фронт в Карпати до містечка Верецьки. Почалася перша воєнна служба у формі бойових застав на Бескиді, яка завершилась великим боєм сотні в дні 28 вересня. Гайворонський, із природи слабого здоров'я, важко переносив перші труднощі воєнного життя. Із польової застави на Бескиді, на т. зв. „Козаковій долині", якої провідником довелось мені бути, принесли Гайворонського до села Завадка зовсім ослабленого і хворого, після дуже холодної ночі з 26 на 27 вересня 1914 р., перебутої на стійці серед гострих вітрів на хребті Бескиду. Він згадує про це у своїм щоденнику: „Із Вербіжської гори знесли мене напів живого". Та не зважаючи на це, Гайворонський, хоч слабого здоров'я, не кинув своїх товаришів на фронті і впродовж цілої дуже холодної зимової кампанії в Карпатах 1914-1915 рр., повнив сумлінно фронтову службу стрільця-вояка. Відбував далекі стежі в глибокім снігу, брав участь у боях.

В тих невимовно важких умовах воєнної служби і суворих сил природи піддержувала його і його товаришів на дусі усе та сама бадьора, життєрадісна стрілецька пісня. В умовах загального пригноблення і безнадійности з приводу неповоджень співочий гурток Гайворонського зберігає глибоку і непохитну віру в свою історичну місію і остаточну перемогу. В життєрадісній атмосфері юнацького гумору й оптимізму, Гайворонський творить нове джерело стрілецького духа і віри в краще майбутнє: нову, зовсім оригінальну, справжню стрілецьку пісню. Немов серед темної, понурої ночі чуємо в глибині карпатських зворів бадьорі звуки його бойових пісень: „Нема в світі кращих хлопців", Хлопці, алярм, гей, вставайте!", „Слава, слава, отамане" і багато інших. Їх слова написав наш товариш, Юліян Назарак з Чорткова, абсольвент малярської академії в Кракові. Разом з іншими піснями та вставленим текстом вони утворили оригінальну стрілецьку оперету під заголовком „Штурм на полукіпки". Серед неприятливих обставин вона була створена в закарпатськім селі Зденяві, що лежить на полудне від відомої гори Пікуй. Пісні цеї оперети стали згодом дуже популярними й улюбленими бойовими піснями УССтрілецтва.

М. Гайворонський завжди мило згадував Закарпаття, де він створив перші свої стрілецькі пісні. Дня 3 травня 1943 р. він пише: „Чудесні сторони, добрі люди. Тоді були дуже застрашені і несвідомі. І тепер чую їх пісні.. Коло Дубовець зимою брили ми ріку, а недалеко написав „Хлопці, алярм", „Нема в світі", „Слава, слава" і інші перші стрілецькі пісні. Як мило згадується наше стрілецьке минуле на Закарпатті"!

III

Маківка! Знаменне слово. Це гора в Карпатах коло Сколого, де з початком травня 1915 року відбувся великий бій Українського Січового Стрілецтва. Там перебули ми з Гайворонським місяці березень, квітень до половини травня. Там ми найближче зжилися. Від ранку до пізньої ночі не розлучалися, усе були коло себе, розмовляли, повнили всяку воєнну службу, воювали, найбільше в окопах на Маківці, на сусідній горі Кливі, працювали при укріплюванні позицій запорами кільчастого дроту, що їх носили вночі в глибокім снігу крізь стрімкі схили гір. Багато часу перебули ми в бойківськім селі Грабівці скільськім, як запас оборони Маківки. Село лежало у її стіп та було сильно обстрілюване тяжкими гранатами. Частина нашої чоти, 15 до 20 людей, кватирували в одній тісній кімнаті. Прикре це було кватирування: „пам'ятаю страшну язву вошей в Грабівці під Маківкою" — пише Гайворонський у своїх спогадах. Не вільно було роздягатися на ніч, бо нас часто алярмовано і сотня впродовж п'яти хвилин мусіла бути готова до відмаршу на позиції на Маківці. Але все таки ми мали можливість використати якось ввесь день, перебуваючи в теплій хаті під дахом. Ми мали деякий комфорт, бо можна було вигідно сидіти і читати, чи писати. Ми писали багато листів, бо мали живий зв'язок з родиною і знайомими та організаціями і редакціями часописів. Вся ка література заповнювала наші наплечники, книжки і часописи. Було що читати та над чим дискутувати.

Але над усім панувала наша гуртова пісня. Ми співали, багато співали, організовано і від серця, та своїм співом заспокоювали усі наші духові і моральні недомагання тяжкого воєнного побуту та незаспокосну тугу за рідньою і рідною хатою. В мелодії і словах пісень ми виливали наші почуття та виявляли наші юнацькі ідеали та нашу візію визволеної батьківщини. Михайло Гайворонський був авторитетним товаришем-провідником нашого співочого гурту. На наших очах творив Гайворонський нові композиції стрілецьких пісень і ми були першим хором, що зразу відтворював його композиції. Але не був це уже наш колишній хор Дідушкової сотні із Дяківської бурси у Львові. Багато відійшло після боїв та воєнних трудів. М. Сух поляг під Явірником, Л. Коберський помер у Волівці після тяжкої недуги. П. Савдик і І. Коцур ранені під Верецьками ще не вернулися із лічниці, В. Семенець перебував у полоні. Традицію і славу колишнього хору зберігав ще тенор Микола Павлів та ще нас кількох. Гайворонський з жалем пише у щоденнику: „Мій хор в сотні Дідушка рідшав і рідшав . . ."

Тут у Грабівці створив М. Гайворонський оригінальну і популярну згодом стрілецьку пісню: „Ой, впав стрілець у край зруба", слова і музику, присвячену поляглому прекрасному побратимові Михайлові Сухові, і другу пісню: „Летіла куля понад гору", якої мелодію він записав від полонених кубанських козаків. Стрільці її дуже любили. Про цю згармонізовану ним пісню писав він пізніше, вже в Америці: „Що за краса! Наші Карпати пригадали кубанським козакам цю пісню і вони її передали новому козацтву в горах Карпатах. Хоч ніби на службі ворожих собі імперій — то завжди на серці була нам Україна." В тім же часі згармонізував М. Гайворонський стрілецькі пісні: „Ой, у лузі червона калина", Лепкого „Видиш брате мій" і походову пісню до слів М. Голубця „Ой, нагнувся дуб високий". Також тоді склав на хор народну пісню „Віддала мене моя матінка", яку він дуже любив, а ми її радо співали. При цьому хочу нагадати, що в Грабівці ми співали в нашому гурті, засвоєну вперше вже в сотні Вітовського — відому пісню з опери Гуно да „Ватьківська славо, веди ж ти нас!", якої мелодію М. Гайворонський розклав на хор. Пісня ця стала дуже популярною серед стрілецтва і її співали в сотнях Вітовського і Мельника під час походу легіону УСС із Карпат на Поділля весною і влітку 1915 року.

Із нашими піснями ми не розлучалися і під час нашої служби на фронті. Під проводом Гайворонського ми співали в окопах, чи перебування в колибах, і це незвичайно подобалося тодішньому командантові Маківки, сотникові Дроздові і його адьютантові четареві Ванічкові, які тому і частіше закликали нашу чоту до служби в окопах на Маківці. Згадуємо також нашу фронтову службу в тому часі на горі Кливі, де ми стрінулися ближче із сотником Вітовським, який любив пісню і заохочував нас до співів. Про це говорить також Гайворонський у своїх спогадах.

Це не вигадки, ні наша фантазія після 55-ти років коли сьогодні говоримо про стихійну співучість УССтрілецтва, як історичного носія цієї традиційної і органічної ділянки української культури. Збереглось у мене багато моїх листів із доби 1914-1918 рр., а в них чимало згадок і відомостей про наші співи. В листі із дати 15 квітня 1915 р. я писав із польової застави під Маківкою: „Десятий день уже перебуваю з п'ятьма товаришами (М. Гайворонський був тоді з нами!) в останній хаті нашого села Грабівця, як застава. До сусідньої вже хати забігають москалі. Життя тут і служба дуже гарні. Час проводимо на розмовах про

(Закінчення на стор. 4-ій)

Яр СЛАВУТИЧ

ІЗ КНИГИ „МУДРОЩІ МАНДРІВ"

Тут жили Кирило і Методій,
Тут кували букви для слов'ян,
Щоб лестити Храброві в догоді,
Щоб радів у Києві Боян.

Македонські символи для слова,
Чародійні мудрости знаки,
Як надхнення щедрого обнова,
Перейшли крізь царства і віки.

Браття світла! З дальної Морави,
З Београду й Преслава на ВИ
Гомонять кантати здвигу й слави,
Майорять звитяги корогви.

Хай же дух ваш радощами бризне,
Щоб засяло з буков сум'яття
Відгуття вітгизни й материзни —
Українське вігности гуття!

Солунь, 9 серпня 1966.

Михайло Островерха

НАД ПРУТОМ, У ЛУЗІ...

Перед очима моєї пам'яті маю лиш два заходи сонця, що їх ніколи не можна забути. Один — станути на паперті, перед самою фасадою Базиліки св. Петра в Римі й дивитись на захід, коли сильно мішається жовта й червона охра та сієнська понад верхи палаців, будинків Замку св. Ангела і, другий — сидіти на веранді віллі Письменників і Журналістів ім. Івана Франка в Камені Довбуша й очима туги і зворушення линути на Багрівець у ті гарячі, соняшні кармінии, що в них тремтять звучкі шуми Прута й шалений ритм співів птаства.

А до того — моя туга! Вона, як химерна невіста прибирається у пишні й багаті гони самоцвітних хмарок, то обгортається у серпанки запахів ялиць і смерік, то грається шумами Пруту, то любується червоними капчурами Анночки.

Такі ці заходи сонця на Багрівці незабутні, що я досі тужу ними й за ними.

Та не тільки про ці заходи сонця хочу тут говорити, а й про саму віллю та про її мешканців, що в літі перебували в ній, зі сонцем, блакиттю, річкою, просторами милувалися.

Як то воно дійшло, що цю віллю купило товариство наших письменників? Припускаю, що вістку про те, що ця вілля — у зеленому, затишному над Прутом кутку в Камені Довбуша — є на продаж, подав до Львова станиславівець Федір Олесницький. Мабуть був він посередником купна її. Між іншим, саму назву цієї місцини: Камінь Довбуша — був бо там, біля залізничого моста й тунелю величезний камінь Олекси Довбуша, а дещо вище, в лісі, його ж комори — виклопотав у польської влади той же Федір Олесницький. Камінь Довбуша належав до громади с. Ямне. Цю віллю набули наші письменники в 1927 році, На її купно склали свої дари: д-р Дмитро Левицький — 300 ам. дол., анонімний жертводавець — 100 ам. дол., митрополит Андрей гр. Шептицький 30 поль. злотих; а в 1934 на огорожу він жертвував 500 поль. злотих. Тут подаю лиш головних жертводавців. До 1934 року вілля стояла пусткою, ніхто в ній не жив, а догляд над нею мала добра й дбайлива сусідка, — що мала там свою віллю, — пані Софія, дружина Федора Олесницького.

Першим головою Товариства Письменників і Журналістів ім. І. Франка — далі вживатиму в скороті: ТОПІЖ — був Богдан Лепкий, другим — Василь Стефаник, третім — до сумної осени 1939 — Роман Купчинський. І за його головства, вперше, в 1934 році, стали прибувати до віллі члени ТОПІЖУ на вакаційний відпочинок. Управа Товариства призначила мене на господаря цієї віллі. Приїхавши в гори вже в квітні, побачив я, що, найперше, треба б збільшити кількість кімнат — було лише чотири просторі кімнати й така ж простора кухня, п'ять. Сторож — чоловік, жінка й дитина — приміщувались у широкій кімнаті-кухні в сутеренах, де було соняшно й сухо.

Мав я знайомих гуцулів у Ямному й через них познайомився я з ґаздою Михайлом Павлюком, що був добрий майстер-будівничий. З ним я договорився, а голова ТОПІЖ-у дав свою згоду на мій „договір" і до місяця червня на поверсі було вже три кімнати і вигідний мансард, а на партері — в одній кімнаті вибрали ми вікно і з нього зробили двері на веранду. (Друга кімната вже мала двері на веранду). Кухня залишалася як запасна кімната.

Харчувались наші літники, письменники й журналісти з родинами, в пані Зосі Олесницької, по сусідстві, що мала в себе своїх літників;або, практичніші, самі собі приготовляли страви в кухні, у сутеренах. А в 1938 році голова Товариства порадив купити добру й гідну кухню з печею, що я і зробив, а „інсталювали" її в сутеренах: уже можна було виварювати й випікати до смаку й до вподоби ,як лиш була до цього охота, а радше — як на дворі була негода. Оплата, тільки за саму кімнату (а до того пружинове ліжко, родинне, постіль, стіл і два стільці) від члена один злотий на добу.

Хто ж там ,у цій віллі, у цім затишнім куточку, далеко й недалеко від головного шляху, три хвилини від залізничної зупинки, — хто там у літі перебував? Зрозуміло, письменники й журналісти з родинами або самітні. Чи всіх запам'ятав я? Не ручу. Але пригадую собі, що літували там і Василь Сімович із дружиною Ізидорою, і Левко Лукасевич із Стефою та з їх приятельною Оленою Шайдевич із премилою дитиною Мірою, і Іван Кедрин-Рудницький із дружиною Марією, і Михайло Рудницький із дружиною Мартою, інколи і з донечкою Даркою, і Федір Дудко сам або з дочкою Лідою, і Ярослав Шав'як із дружиною Лідою. Літували там і самотні: Катря Гриневич, інж .Ромцьо Сенишин, що то мав порекло „Кучерявий" лиш тому,що на блискуче голив голову, д-р Леонтій Максимонько, дир. Денис Коренець, інколи з донею Ганнусею. До нас у відвідини приходили, найперше, наш голова Роман Купчинський, Нестор Нижанківський, Євген Маланюк, інж. Олесь Пежанський, Михайло Мороз. Бувало, зиркали там — як легітливі, невхопні музи — панночки з Ямного, з Яремча, з Дори. Дехто з названих ще живий, дехто перенісся у вічність — в Україні, в Польщі, в Німеччині, в Канаді чи в Америці, як їх доля розкинула по світу . . .

Життя у цій віллі, улітку, пливло не так гамірливо й шумно як той там, у долині Прута, а спокійно, соняшно; насичувалося сһажним тоном грон горобини, то запахом живиці й чебрику та гудінням чмеликів. Як лиш сонце випивало роси, — бо на росу ,крім мене, ніхто так рано не ходив! — усі, очевидно, поснідавши, сходили над Прут. І тут — у гарячих променях сонця, у чорствих і хрустально - чистих та свіжих струмах Прута минав день.

Ранки були тут такі пов-

(Закінчення на стор. 5-ій)

МИХАЙЛО ГАЙВОРОНСЬКИЙ

(Продовження зі стор. 3-ої)

наше положення, співаємо..." А в шість тижнів після того я писав з-під Болехова (31-го травня): „Вночі з 26 на 27 ц. м. ми зайняли позиції за селом Гузіїв, як бойова лінія у віддаленню 300 кроків від ворога. Хоч москаль сильно стріляє, кулі валять в наші окопи — у нас спокійно. От співаємо, інші варять каву, грають в карти, старшина контролює стан амуниції . . ." Це не була надто велика гіперболізація в пісні Гайворонського, де говориться про УСС: „Як ідуть в бій, то співають і зі співом умирають . . ." Бо в яких десять хвилин після наших співів згинув на моїх очах під Гузієвом найкращий тенор нашого гурта, згадуваний вже Микола Павлів, про якого Гайворонський часто говорить у своїх статтях і в щоденнику.

Про незабутні дні боїв нашої сотні (Мельника) на Маківці — не буду оповідати. Про них багато вже писали. Ми з Гайворонським були тоді близько коло себе. Гайворонський в боях на Маківці доконував те — про що співав у своїх піснях. Не залишився позаду. В часі коли ім'я України було викреслене із пам'яті світу, він із крісом у руці прилучився до бойового слова соток стрілецьких крісів, що голосно залунало тоді на Маківці і понеслось далеко по широкому світі в обороні України.

Після боїв на Маківці М. Гайворонський захворів на тиф. Мусів покинути товаришів на фронті і любі Карпати.

Карпатський період, довше перебування на Маківці, участь у боях, чудове оточення карпатської природи з усіма її особливостями — глибоко запали в душу Гайворонського. У своєму щоденнику він згадує: „Запах сіна, місячна ніч, близько Маківка, недалекий буркітливий потік. Тоді то я прощався з Бойківщиною. Прекрасна вона і цілий наш Бескид! Двадцять літ минає, а мені причувається шум смерек змішаний зі шумом Опора. Летять мої думки і згадую багато, багато. Усе це гарний спомин".

В половині травня 1915 р. ми розійшлися. Я залишився при сотні. Його відвезли до лічниці в Мукачеві, де він перебув понад два місяці, а після вилікування переїхав до Коша УСС в Боднарові коло Станиславова. Тут щаслива доля судила йому створити поважне національно-культурне, музичне діло: оснувати, зорганізувати і повести першу українську військову оркестру. Після його прибуття до Коша УСС, я одержав від нього поштову посилку з датою 17 серпня 1915 р. — власноручно написані усі згадані вище композиції на чоловічий хор, скомпоновані в Карпатах, з присвятою: „Коханому Степанови на спомин — Михась". Я зберігаю їх у себе посьогодні, як єдину дорогу пам'ятку по моїм Незабутнім Товаришеві зброї і пісні.

IV

Ми стрінулися знову аж в січні 1917 р. в Розвадові над Дністром, у Вишколі УСС, куди я прибув після боїв на Лисоні. Під час нашої розлуки ми живо переписувалися. Гайворонський присилав мені свої нові композиції-партитури на чоловічий хор, власноручно ним писані, як також публіковані уже у Відні Боєвою Управою його стрілецькі пісні, із яких деякі збереглися у мене. І тут в Розвадові я щойно вперше побачив і почув велику, знаменито вишколену стрілецьку оркестру, що уже від літа 1915 року, в числі понад 30 людей (переважно студенти і гімназисти) вправляла і працювала під фаховим і енергійним проводом диригента Михайла Гайворонського. Ми бачили вже до війни наші січові, сокільські і гімназійні оркестри аматорського характеру, невеликого складу із скромним репертуаром, що виступали на січових святах, чи народних маніфестаціях. Але оце виросло в короткім часі щось надзвичайне: прекрасна військова оркестра, що своїм характером, вишколом і багатим репертуаром дорівнювала колишнім оркестрам державних армій. Багато праці і знання присвятив М. Гайворонський цьому новітньому музичному гуртові, і це був найбільший дотепершній осяг в його диригентській кар'єрі. Я був свідком його щоденної наполегливої праці, ба кватирував в сусідньому бараці, де відбувалися вправи оркестри. Хоч надоїло часом вислухувати гучну какофонію вправляючих 30 музикантів на різного роду інструментах — то вкінці при закінченні щоденних вправ я з великою приємністю прислухався виконуванню повною оркестрою творів різних відомих композиторів. Я думаю, що кожному із живих тепер УСС мило пригадується гарна мелодія походової композиції Гайворонського „Стрипа - марш", що ще сьогодні після понад пів століття в'яже нас з ідеєю стрілецького походу. Оркестра часто виступала із концертами на публічних площах в Стрию і в других містах Галичини. Ми горді були з нашого диригента і його знаменитих оркестрантів, коли бачили, як чужонаціональна публіка, старшини і воярство та населення міста зі щирим захопленням і признанням прислухалися нашій українській, стрілецькій оркестрі. При цьому треба завважити, що багато праці у вишколенні стрілецької оркестри вложив також невідмінний заступник і товариш праці диригента — Роман Лесик, кол. диригент гімназійної оркестри в Перемишлі, що живе тепер в ЗСА.

Оркестра виступала також часто на окремих концертах в різних містах Галичини разом із стрілецьким хором, що його диригентом був Лесь Гринішак. Пригадую добре один такий спільний виступ оркестри і стрілецького хору, в якому я співав — під диригентурою Гайворонського, в Калуші, з початком травня 1917 року, де був осідок команди 3-ої армії маршала Терштянського При штабі тієї армії перебувала добра смичкова оркестра якогось хорватського полку, в супроводі якої наш хор співав на цьому концерті м. інш. нашу давню, неперевершену пісню Ніщинського „Закувала та сива зазуля". Був тоді з нами також наш сотник Д. Вітовський. Заля була вщерть заповнена переважно чужинецькими старшинами і вояками. Супровід смичкової оркестри, замість звичайного фортепіянового акомпаніяменту, піддавав співакам надзвичайну бадьорість і силу. Як соліст виступав знаменитий тенор Степан Волинець з Перемишля. Гайворонський променів з радости. Довготривалі оплески й ентузіязм авдиторії веліли нам повторити пісню. Ми, очевидно, підбадьорені успіхом та радісним обличчям Гайворонського, ще краще відспівали пісню за другим разом. Але авдиторія тепер ще сильніше реагувала, а окликам захоплення не було кінця. М. Гайворонський не був рішений, чи співати ще третій раз. Та в цьому моменті із-за куліс сцени явився якийсь полковник (як показалось — шеф штабу армії) і з ним наш сотник Вітовський. Згаданий старшина, видно схвильований, звернувся до Гайворонського словами: „На приказ екселенції, полевого маршала, ще раз!" Не було ради, наш хор і наші хорватські оркестранти з безмежним почуттям тріюмфу і радости виконавців, ще краще задемонстрували авдиторії нашу невмирущу українську пісню.

***

У двадцятиріччя смерти Михайла Гайворонського — ми, колишні його товариші, що разом з ним воювали за Україну та з ним співали про Україну — глибоко клонимо наші голови перед світлою пам'яттю великого співця Українського Січового Стрілецтва, людини з благородним серцем та незабутнього і дорогого товариша.

МЕРЕХТЛИВІ КАРТИНИ Л. ГУЦАЛЮКА

Рецензія Джон Гесс Майкелс, що появилася в серпневому числі журналу „Амерікен Артіст", ілюстрована двома коліровими репродукціями, десятьма чорно-білими, та фотографією мистця. Передруковуємо в скороченні, підкреслюючи найважливіші проблеми творчої філософії Л. Гуцалюка.

Деякі люди, перейшовши страхіття війни, залишаються жертвами їхнього терпіння і суму, інші, як ось Любослав Гуцалюк — знаходять внутрішню силу та віру, щоб перетворити їхні важкі досвіди на тріюмф.

„В моїх працях немає захованих поучень і я не зацікавлений в тому, щоб мої картини були інструментами соціяльних реформ", говорить Гуцалюк. „Я люблю малювати і моєю одинокою метою є принести глядачеві приємний та щасливоціка-

Любослав Гуцалюк за працею

вий настрій. Я бачив у моєму житті доволі поганого й жахливого, одначе я є оптимістом і хочу переконати людей, що світ все таки повний краси і що людина має здібність творити — не тільки нищити".

Олії та акварелі Гуцалюка є прекрасними висловами його філософії — вони доміновані яркими, співучими кольорами: жовтогарячі, червоні, золотисті — кольори щастя, темперовані холоднішими відтінями природи — зеленню та синіми тонами. Сонце завжди світить у картинах Гуцалюка, звичайно це весна або літо. („Я ніяк не люблю малювати сніг, чи зимові сцени" — каже він). Мистець зачарований кольором та грою світла й атмосфери — середземноморські побережжя, французька провінція, сади й поля замережані зеленню, стрімкі катедралі і граціозні мости, метушливі торгові площі, човни та надморські села, Париж із його веселими вулицями й кав'ярнями, квіти й овочі укладені в натюрморти — це теми, що їх Гуцалюк вибирає для малювання — теми з універсальним зацікавленням. Відчувається дефінітивні впливи французького пост-імпресіонізму в малярстві Гуцалюка — колір-світло-тематика; одначе, його картини мають його власний питомий оригінально-творчий штамп.

„Хочете, щоб я показав Вам, як я малюю?" — питає мистець і веде нас до кута, що служить йому як ательє. Швидкими рухами він вибирає тюби фарб і витискає їх на палітру, тоді впевненими мазками-штрихами малярського ножа (його головного знаряддя праці), кладе перші форми на полотні.

„Чи можна зробити Ваш ескізний портрет?" — питає він і незабаром зариси обличчя, кольор тіла й волосся появляються неначе магія. Гуцалюк працює швидко і впевнено, без помітного вагання. Грубі площини його імпасто - техніки і грудки кольору, витисненого просто з тюби, єднаються у гармонійну цілість. Простота й невимушеність його методи праці не дають уявлення про довгі роки науки та приготування, його впевненого знання композиції, кольору та рисунку.

„Я не люблю малювати безпосередньо з об'єкту, фотографії, чи початкових ескізів — все-одно, чи я малюю портрет, краєвид, або натюрморт. Коли я бачу якесь місце, що робить на мене сильне враження, воно залишається ясно в моїй уяві, і цього доволі, щоб відтворити цей об'єкт на полотні. Реальне почуття залишається таким, як я задержав його в пам'яті, але не як фотографічна копія — я свобідно зміняю й пересуваю об'єкти для кращої чіткости ритму і абстрактної композиції. Мені йдеться про відтворення настрою, і я думаю кольористичними термінами, а не термінами реальної репрезентації даного місця чи об'єкту. Малюючи портрет, я не потребую формального позування, радше я роблю багато швидких ескізів олією, акварелею та рисунком. Коли приходить час малювати остаточний портрет, я працюю, базуючися на пам'яті про дану людину та її персональність".

Замовлення на портрети приходять до Гуцалюка найбільше через особисті рекомендації людей, що знають і захоплюються його працею. Продаж інших картин через галерії є вистачальна для прожитку Гуцалюка і його рідні. Він не приймає ніяких комерційних та рекламових робіт, щоб змогти посвятити свій повний час для незалежного малювання.

У своїх краєвидах та натюрмортах Гуцалюк є заінтересований в представленні його об'єктів у незвичайних перспективах. „Я люблю вилазити на дах, або опуститися зовсім понижче об'єктів — дивитися або зовсім згори, або зовсім знизу — нормальна перспектива є для мене нецікава".

Середземноморський краєвид репродукований нами в кольорах є гарним прикладом того, що Гуцалюк зве „незвичайною перспективою". Глядач неначе завішений у повітрі понад яркими жовтогарячо-червоними черепʼяними дахами домів французької Рів'єри.

Позаду є запрошуючий залив чистої спокійної синьої води. Відчувається полудень, сонце високо в небі і нам неначе теплішає від його гарячого проміння, що світить нам на плечі. Ярка спокійна сцена є сповнена настроєм сонячного півдня. Колір є всюди — він оточує та обіймає нас — в синьо-зеленій воді, віконницях і пальмах — блискучі, відбиваючі світло білі тони мазаних стін, червоні череп'яні дахи й темні глибокі тіні коминів та сходів; Гуцалюків колір співає: вібруючий, яркий та прекрасний — осяяний сонцем та тінню.

Гуцалюк вживає відважно свій малярський ніж, його полотна міцні та мужні, мають одначе сантимент, делікатність ньюансів і деталей. Незвичайні ефекти осягнені сильними вертикальними мазками, характеристичними для праць цього мистця (імпасто цих вертикальних ритмів можна побачити навіть в чорно-білих репродукціях, що супроводжають цю рецензію). Колір вживаний вільно та грубо, формований вертикальними штрихами, що надають особливу взорїстість поверхні, та творять багате почуття глибини й віддалі. Наші змисли є захоплені й розохочені його прекрасними кольорами. Коли ми ввійшли до квартири Гуцалюка, ми неначе переступили поріг прекрасного уявного світу кольорів — враження пишного розквітлого городу літом. Ефект просто стримує нам віддих — для Гуцалюка кольор є найважливішим елементом малярства; він не має фаворизованої, стисло оформленої палітри — часто шукає по малярських крамницях за новими, ще ним невживаними тюбами кольорів і спішить експериментувати до свого ательє.

Гуцалюк вірить твердо, що як маляр він мусить змінити своє наставлення й прийоми — знаходити нові шляхи розв'язки старих проблем, щоб його полотна були живучі й свіжі.

„Мені важче малювати зараз, як десять років тому; досвід важить на мені і я свідомий небезпеки повторювання. Будучи оптимістом, я вірю одначе, що я зможу находити нові й кращі шляхи вислову".

Гуцалюк вважає, що його картини мають діяти передовсім кольором і сподівається, що глядач відчуватиме, що ці полотна, створені в щасливому, екстатичному настрою — їхнє завдання поділитися з глядачем їхнім піднесеним та радісним світосприйманням.

Народжений 1923 р. в Україні, Гуцалюк тріюмфує осягами власного, уявного світу і своїми творчими здобутками дає докази перемоги краси й добра над поганим та злим.

КІНЕЦЬ ХРОНІКИ ПРИОЗІВСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Людмила Коваленко: Її обкрадену збудили; роман частина третя трилогії „Наша не своя земля", Вінніпеґ 1968, 240 стор.

Після довшої перерви читач дістав в нарешті в руки кінець трилогії, що її розпочала авторка ще тому п'ять років (Степові обрії 1964, Проріст 1966). Як говорять перефразовані слова Шевченка третя частина трилогії віддзеркалює бурхливі роки революції та громадянської війни аж по встановлення совєтської влади на Україні.

Вже з попередніх двох томів читач мав нагоду довідатися, що трилогія має сильні автобіографічні риси, отже не є чистою фікцією, а старається представити реалістично суспільно - політичні процеси, що проходили на південних та центральних землях України від початку нашого століття по революцію та визвольні змагання.

Муся Кульженко, героїня „Прорости", остається надалі центральною постаттю твору, з якою почасти індентифікується авторка, коли в післямові заявляє, що подає час визвольних змагань „так як вони перейшли через призму мого сприймання". Український читач може бути тільки вдячний за ще одне безпристатне і спокійне свідчення про події вирішальних років нашої історії.

Політичний розкол, що проходив крізь всю Україну і так трагічно відбився під час громадянської війни, іде крізь саме серце Мусі Кульженко. Муся правда 1917 р. рішилася пов'язати свою долю з українським народом, що прагнув стати господарем своєї землі, але вже її наречений Борис Чванов ставить загальноросійські партійні інтереси повище інтересів України, хоч сам він киянин родом. Дівчина не може забути нареченого, що після заслання залишається в Петрограді, де він як один з есерівських провідників старається змінити хід політичних подій в Росії. Муся вибирається на північ і намагається з допомогою українського консула рятувати Бориса з рук большевиків, переконати, що його місце на Україні. Її зусилля однак даремні.

Ця подорож в Росію дає дівчині змогу пізнати суть і характер російської та зросійщеної української буржуазії та аристократії, що рятувалася переїздом в молоду українську державу, помагала однак цю державу, що давала їй захист, валити.

„Вони від свого власного народу втекли, вражені й перелякані його жорстокістю і дикістю, і не встигли ще від своєї втечі віддихатись, як уже кричать на нас: а ви від нашого народу не смійте відділятись". І хоч Муся переживає певне душевне піднесення, коли встановлюється українська влада, розгортається політичне і культурне життя, вона з острахом прислуховується тим ворожим течіям що в недовзі підтримають зовнішні ворожі сили, розвалити її.

Політична непевність, скорі зміни, що наступають в Києві впливають на її постанову остатися вільною і незалежною. Муся одружується з свідомим українцем, якого шанує за його спокій та розсудливість. У відношенні Мусі до Павла Пронченка, селянського сина, якому чужа емоційна заанґажованість української інтеліґенції в загально - російських інтересах, є щось подібного до відношення її матері Льолі (Олени) до шорсткого козака Кульженка. Як її мати так і Муся згадує з болем ніжність і тонкість бувшого нареченого. Подібне соціяльне походження, спільні духові зацікавлення, ідентична інтеліґентська атмосфера, в якій виростали в молодості, створювали куди догідніший грунт для глибшого розуміння, яке потрібне в подружжі. Муся несвідома того, що в житті буває не без іронії: саме емансипованим жінкам припадає доля стати товаришками життя владних чоловіків. В подружжі Муся шукає спокою і опори, що її ніяк не може дати бурхливий воєнний час. Відхід українських військ, прихід большевиків у Київ, терор юрби, примушують молоде подружжя покинути столицю. Не без пригод і під загрозою розстрілу денікінцями (за українську виказку та томик Коцюбинського) Пронченки добираються до Маріюпіля, де вони хочуть переждати неспокійний час, в надії, що українські війська повернуться.

І ця подорож повна пригод дає авторці можливість висловити свої критичні думки і спостереження щодо відносин в південній Україні, де махновський ватажок чи денікінський старшина були панами життя і смерті невинних людей.

Дома в Маріюполі ждуть Мусю нерадісні вісті. Одного брата мобілізували білі, й він бореться за „єдину неділиму" на півночі, другий брат іде добровільно в їх лави, просто з почуття солідарности до своїх товаришів. Не йти, переховуватися, означало б себе виявити підлим. „Де твої українці" питає він Мусю, коли вона йому вияснює: „Подумай з ким ти ідеш битись і за кого будеш умирати? Ради людей, які створили собі якийсь гашиш із слова „Росія", які не хочуть чи не вміють бачити реального життя, які плюють і топчуть той народ, серед якого ти виріс, твій народ? . . ."

Володя однак іде, попадає в полон і гине, хоч мати поспішає його рятувати. Смерть Володі залишає глибокі рани в серцях матері та сестри, але життя йде невблаганно далі й люди мусять коритися його законам. Муся віддається вповні материнським радощам і турботам, живе своєю донечкою і ніяк не переживає неприкаянність свого чоловіка Пронченка, що мучиться з сумнівами, чому українська влада мусіла тікати, а большевикам вдалося завоювати Україну. Він приходить до висновку, що українці радше коряться чужим, ніж своїм панам.

Перемога большевиків та перші прояви їх влади найбільше зашоковують ту ліберальну інтеліґенцію, що боролася ціле життя за демократичний лад та повалення самодержав'я. Так Мусін батько, старий народник, стверджує враз лаконічно, коли пізнає ситуацію „Це прийшли росіяни і завоювали нас". А його дружина, що віддала свої сили праці для народу, занедбуючи при тім власну родину, приходить до висновку: „Були ми дурні — і не вміли дбати за себе, все про того меншого брата думали, про „руського мужика". Тепер він при владі став, тепер все від його імені робиться . . ."

Голод післяреволюційних років примушує молодих Пронченків покидати Маріюпіль і вертатися в центральну Україну. В Лубнях, серед української людности, Муся має надію легше пережити трудноші побутового характеру, тяжкі роки переставлення життя на новий суспільно - політичний лад. „Якщо український народ витримає, то мусить витримати і вона . . ." Тут авторка висловила глибоку думку, яка ще сьогодні не втратила своєї актуальности. Авторка не боїться делікатних непопулярних питань, як участь євреїв по боці большевиків, трагедію українського інтеліґента, що віддав свої сили „русскому мужикові" і притім занедбав інтереси власного народу, вона їх відважно заторкує і старається дати на них відповідь.

На еміграції мало творів, що охоплюють такий широкий діяпазон суспільно - політичних та культурних питань з нашої новішої історії. Хоч місцями читач відчуває певне поверховне трактування того чи іншого аспекту заторкнених проблем і бажав би може глибшого і ширшого розроблення певних мотивів, він не може не відчути динаміку і життєвий оптимізм, яким навіяний цей твір, як і ціла трилогія.

А. Г. Горбач

Гнат І. ДІВРОВА

УСЕ ПРИХОДИТЬ...

Усе приходить і відходить, каже . . .
Спадають, в'януть китиці весни,
І я весні творю хвалу, осанну
І пізнім цвітом квітну восени.

Усе мене в житті вражає цьому:
Стихії, люди, небо угорі . . .
Жага моя — у світлому й живому,
У музиці, в гармонії, у грі . . .

І тішуся, як грають сили світу,
Бо ж ми сюди приходим тільки раз,
І я приймаю, миле і не миле,
І все беру із днів блакитних ваз.

Коли життя зів'януть пізні квіти,
І сутінки прийдуть останніх днів,
Я помолюсь, що був у цьому світі,
Любив, страждав, змагався і радів.

20. 6. 1969

Згадка про три концерти

(Петровська, Слободяник, Жук)

Сьогодні, коли репродуктивні засоби розроблено до вершин, виникають у відношенні до музичних концертів особливі завдання: любитель музики має необмежені — завдяки репродукції — можливості ознайомитися з матеріялом, і, що найбільш химерне, при малій витраті енерґії, отже, навіть не покидаючи „рідної стріхи". Цьому феноменові завдячується не лише поширення кола любителів, але теж значний зріст критичного смаку.

Звуковими ефектами вони найчастіше переростають ориґінал, — це особливо помічається у вокальній галузі, де наше уявлення про можливості (співака) робиться безмежним.

Значиться, на тлі модерного життя, з його радіо, телевізором, грамофонними платівками — діяльність концертових артистів таки значно ускладнюється, та все ж таки треба ствердити, що наш час є багатий на творчі сили: останнім часом — ледве протягом року — ми мали в Ню Йорку можливість познайомитися з працею трьох наших молодих музик-віртуозів піяністів: Петровська, Слободяник, і перед кількома тижнями, з працею Іринея Жука.

Ця трійка наших молодих артистів, оцінюючи явище після останнього концерту, отже, — з перспективи, питоменна подібною динамікою й інтерпретаторською дикцією (ментальність?). Концертова програма Слободяника і Жука були подібно зложені (Бах, Моцарт, Бетговен, Шуман, Ліст, Шопен, Прокоф'єв); Петровська теж виконувала клясиків, одначе, назагал створилось враження, що вона багато уваги, зрозуміння і любови присвятила модерній музиці (Chou Wen-chung, прим) — явище не лише у нас досить таки рідкісне.

Всі три концерти (Петровська і Слободяник — Carnegie Hall; Жук — The Julliard School) пройшли на високому рівні з імпозантністю виконання, що є питоменною справжнім віртуозам.

Концерт Іринея Жука, що відбувся 26 травня ц. р. і є приводом до цієї згадки, кожним черговим виступом підкріплював задоволення з приявности на цьому концерті. І відчувалось, як по залі розходилась магнетична течія, викликаючи щирий ентузіязм серед присутніх. Захоплення стало вершинним після додатку — Прокоф'єва „Токкати", яку він виконав прямо з демонічною силою і кольоритом.

За концертами нашої гельми талановитої трійки будемо стежити, бо перед ними відкриваються великі успіхи.

Гринько Конюшко

НАУКОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ НТШ В АВСТРАЛІЇ

Сідней. — Наукове Товариство ім. Тараса Шевченка в Австралії має три Осередки праці: в Аделяйді, Мельборні й Сіднеї. З нагоди 200-річчя з часу народження українського письменника-клясика Івана Котляревського, у всіх Осередках НТШ відбудуться наукові конференції, розраховані на широку авдиторію. Окремі науковці, члени австралійського НТШ, готуються новими працями відзначити 100-річчя вільної української Академії Наук — НТШ, створеного у Львові в 1873 році, що припадає на 1973 р.

ЩЕ ПРО РЕЖИСЕРА А. КОРДЮМА

У „Свободі" з 16 вересня була надрукована вістка про смерть кінорежисера А. Кордюма в Києві, із згадкою про його фільм „Джальму", що був поставлений насправді не в Одесі, а в Київській кіностудії. Треба додати, що найголовнішим фільмом А. Кордюма був „Останній порт", чи „Загибель ескадри", в писанні якого брав участь О. Корнійчук, автор одноіменної п'єси Фільмував „Останній порт", відомий український кінодіяч Юрій Тамарський, який живе по війні в ЗСА.

ЩЕ ПРО ПАРК ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філядельфія. — Новонайменований „Парк ім. Тараса Шевченка" у цьому місті розташований у 9-й окрузі, межує з головною вулицею Брод та із Олд Йорк Ровд, Сомервіл евню і Фішер евню, недалеко від римо-кат. церкви св. Дитини і шпиталю ім. Айнштайна. Заходи про найменування розпочав кілька років тому Відділ УККА, а завершив цього року Український Демократичний Клюб.

УНІКАЛЬНА МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА ЯРОСЛАВИ ҐЕРУЛЯК

Індивідуальна мистецька виставка рисунків, керамічної скульптури, килимів і масок Ярослави Ґеруляк, якої відкриття відбулось 26 квітня 1969 р. в залі Літературно-мистецького Клюбу в Ню Йорку і тривала один тиждень, була приємною і незабутньою несподіванкою для глядача, а зокрема любителів мистецької творчости. Треба погодитись з твердженням Л. Гуцалюка, який напередодні відкриття виставки у пресовій замітці, на сторінках „Свободи" написав — „Це буде найцікавіша досі мистецька демонстрація в цьому сезоні..." Після оглянення мистецьких творів Я. Ґеруляк можна твердження Л. Гуцалюка поширити — це виставка, кажучи без перебільшення унікальна, на високому мистецькому рівні. Такої дотепер, не тільки в цьому сезоні, але взагалі не було. Унікальність виставки полягає не лише в тому, що була вона відмінною до всіх попередніх, але Ґеруляк піднесла на мистецький форум нову, творчу цілину — керамічну скульптуру, яка має стару українську традицію. Щоб не було непорозуміння і помішання понять, зокрема для тих, які не бачили виставки і творів Я. Ґеруляк з керамікою. Для ясности треба уточнити, що керамічна скульптура Ґеруляк є цілковито відмінною від тієї кераміки, що є поширена і продається майже по всіх українських крамницях. Керамічна скульптура Я. Ґеруляк немає в собі тіні ремісництва, вона в основному символічно-декоративна. Цінність цих творів лежить в змістово-творчому оформленні.

С. Ґеруляк „Ярило"

Я. Ґеруляк винесла з сивої старини українське гончарство і специфічне килимарство, надавши їм своє, особисто-художньо-творче втілення. З приємністю і вдоволенням приходиться відмітити, що кожна річ Ґеруляк, починаючи від скромного запрошення, через виставлені твори і кінчаючи каталогом, у спеціяльному оформленні, все було ориґінальне, глибоко, художньо осмислене, з безсумнівною творчою печаттю мистця. В її творчості суворо збережений важливий елемент в мистецтві — неповторність. За це художник у мистецтві високо цінується. Кожний її задум, ідея, плян, немов згаряє у творчому процесі і стає мистецьким твором самим для себе. Кожний гончарський твір у керамічно-скульптурному формлені Я. Ґеруляк — це нове мистецьке відкриття.

На виставці були виставлені 20 образів — рисунки, 29 творів керамічної скульптури, 6 килимів і театральні маски. Над усім домінувало гончарство, себто в окресленні Ґеруляк — керамічна скульптура, яка була презентована у майстерному виконанні. Тут можна нагадати, що в сиву давнину перетворення глини з допомогою вогню у твердий камінь вважалось чародійством, а людину, яка це здійснювала — чародієм. На цю деталь звернув окрему увагу у своїй книжці „Українські гончарі" Юрій Лащук. Правда, керамічну скульптуру Ґеруляк не можна назвати гончарством, хоч тут проходить той же сам виробничий процес, а саме: всі речі є роблені на гончарському колесі й випалювані, але в спеціяльно - художньому оформленні. Оглядаючи керамічну скульптуру постає в уяві, те первісне, старе враження — чародійство, що насправді є виявом вправної руки, незаперечної мистецької творчости. У своїх керамічних творах Я. Ґеруляк показала безсумнівний і непересічний феномен мистецької уяви. По суті вся її керамічна творчість вигребана з української, припалої порохом старовини, тільки оживлена в сучасному художньому представлені. І справді, Ґеруляк в гончарському мистецтві виявилась, подібно, як Павло Вірський в українському танковому мистецтві, базуючись на українській народній творчості. Вона створила свіжо-нову, сучасну майстерну керамічну скульптуру. У своїй творчості, поєднала вдало з чуттям елементи глини з деревом і залізом, що вважалось у свій час несполучним. В працях Ґеруляк це вийшло не тільки можливим, але прямо природним. До тієї категорії її творів де є сполука кераміки з деревом і металу можна назвати: „Капітан Агаб", „Ярило", „Відображення", „Одинадцять тисяч дівиць" й інші. Це говорить про її знання мистецької царини і вміння користуватись різними засобами й елементами матерії і техніки для створення ориґінального мистецького твору. Можна нагадати, що в кераміці форма баранець, як гончарський декоративний посуд, оздоблюваний наліплюванням або розмальовуванням прикрас ,відома на Україні вже в 15 ст. В основу форми входить звичайне барильце, до якого узмістовлено дочіплялись бараняча голова і чотири ноги. Можна між творами Я. Ґеруляк шукати також цієї основи — барильця, але в неї, це виходить далеко поза і дає своє, незалежне узмістовлення, що в жадному випадку не є наслідуванням, але суто самостійним твором для себе. В цій категорії творів можна назвати: „Зефірину", „Молодий нептун на рибі", „Кінь". Крім цього твори Я. Ґеруляк також були форми вальців, які в горішній своїй частині мали викінчення різних виразів обличчя з узасадненими причіпками рук,

С. Ґеруляк „Русалка"

крил і специфічною орнаментикою. Тут можна назвати „Різдво", „Дві жрекині", „Лель" і ряд інших. Плоскі форми — це в основному тарілки, кахлі і своєрідні диски. Характерним для керамічної скульптури Я. Ґеруляк, що крім ніжного кольориту, що є непомітно інтеґральною частиною твору і декоративних властивостей, які є справді майстерно, з смаком випрацьовані, — що кожний твір є, немов живий, хоче щось розказати.

Глибока символіка і різноманітна експресія від серйозної до лагідно усміхненої — ґротескової. Це прикрасний вияв тонкої і рівночасно вишуканої мови мистця, яку глядач сприйняв з насолодою і зрозумінням.

Творча візія Я. Ґеруляк не зупиняється виключно на гончарстві — керамічній скульптурі, хоч на виставці, як також в її творчості займає домінуюче місце, — поширила й на інші ділянки, як килимарство, рисунки і театральні маски. Килимарство, яке було поширене далеко на Сході, відоме також з давніх часів і на Україні. Первісно розвивалось в кустарно-ремісничих формах, а під сучасну пору набрало масової продукції. Коли ж говоримо про „килими", чи „килимарство" Ґеруляк, перед усім треба сказати, що ця назва є умовною. Те, що виставила Ґеруляк, не має притаманних познак килимарського процесу виробництва в

С. Ґеруляк „Жінка-вершник"

якому стосується своєрідна форма ткацтва. Виконання власних тканин в Ґеруляк не існує. Вона бере куски різного розміру матерії, на які накладає свої декоративні твори, формою вишивання, гаптування чи гачкування. Звичайно, в килимарстві є циклічне або геометричне повторення візерунків, чи орнаментів, тоді коли в Ґеруляк ця прикмета, зовсім зрозуміло є елемінована. Декоративність є заступлена зображенням на кусках полотна фігур або предметів, що можна назвати декоративними вивісками. Про їх відмінність від декоративних килимів говорять самі назви: „Соломон і Саба", „Акробатика", „Крилата постать", „Ной", „Сонце на велисопеді"... В декоративних вивісках Ґеруляк, які знаходять консумента серед американців, є чимало свіжої ориґінальности і новаторства. В цілому, декоративні вивіски можна вважати зовсім новою цариною мистецтва, ще не розвиненою — експериментальною у творчості Ґеруляк.

Виставлені картини рисунків, це друга побіч керамічної скульптури домінуюча царина мистецької творчости Ґеруляк. Картини рисунків напевно були несподіванкою, зокрема для тих, які не визнають і не люблять безпредметного малярства. Ба, що більше, вони підозрівають художників того напрямку у нездібності намалювати реальну картину, що звичайно не відповідає правді. Ґеруляк відома нам з своєї попередньої творчості безпредметного малярства. На цій виставці задемонструвала глядачам ряд дбайливо і докладно опрацьованих рисунків. Дехто готовий подумати, що вона своїми останніми творами рисунків хоче заперечити свою попередню творчість або в кращому випадку — експерементує. В даному типадку немає ні заперечення, ні експериментування. Ґеруляк цього не робить, просто, це питання творчого відчування, себто, як і коли її підказує внутрішній творчий геній — творча уява.

Цікаво, що в керамічній скульптурі Ґеруляк переважаючо зображує людину і мітично людські постатті, тоді, коли в рисунках розкриває світ фльори, відтворює і розвиває мозаїку клітин рослинного життя. Вже самі назви вказують про їх зміст: чотири картини „Рослинне", „Трави", „Фантазія квітів", „Лет зелені", „Квіти присмерку"...

В рисунках Ґеруляк старається показати щось нового і з признанням треба сказати, що їй це удається. В рисунках ставить великий наголос на прецизність і виявляє тонку техніку зображення складних, скомплікованих систем пов'язань докладно і виразно. Кольорит в її рисунках просто співучий, органічний, функційно узасаднений.

Театральні маски, це зовсім нова, переферійна ділянка мистецького зацікавлення Ґеруляк. Їй належать „фантастичні маски", які вона виконала для п'єси „Голуба Хустина" постановки Лідії Крушельницької.

На закінчення треба сказати, що для Ярослави Ґеруляк мистецтво, це життя — вона живе мистецтвом, присвячуючи з любов'ю для мистецтва весь час і працю. Ґеруляк у своїй мистецькій творчості відмовилась творити те, що вже давно створене. Вона створила свій власний світ мистецької творчости. Про це нас переконують твори керамічної скульптури, рисунки і навіть декоративні вивіски в яких є виразна ориґінальність, при чому збережена певна система.

Кожний мистецький твір, чи це буде в ділянці літератури, малярства, скульптури, є виявом серця, — любови до того, що полонить уява мистця, це немов дитина виношена і виплекана матірю, яка втомлена, виснажена, недоспаними ночами, але все усміхнена, рада, що дитина — твір росте, формується і притягає увагу. Ця мова серця, мова любови до мистецтва є дуже витончена в Ґеруляк, якою бездоганно володіє. Вона є ліриком — прекрасним співцем краси мистецтва. Хто не мав нагоди бачити її виставки може переконатись в тому, відвідати її робітню на Шостій вулиці, на долині міста, напроти школи св. Юра в Ню Йорку.

Ярослава Ґеруляк, має незаперечні осяги в мистецтві і також, як педагог у тій ділянці, напевно і в майбутньому буде приковувати увагу глядача до свого ориґінального, все оживляючого мистецтва.

Микола Галів

У Чикаґо відкрилася постійна ґалерія образів

За згодою дирекції каси „Самодопомога" у головній залі відкрито постійну мистецьку ґалерію образів. Ціллю цієї образотворчої ґалерії є виставляти та поширювати сучасне мистецтво українських малярів серед громадянства. Це робиться з надумою, що довше тривалі мистецькі виставки заприязнять публіку з сучасними мистцями, їхніми творами й технікою образотворення.

Відкриття першої виставки відбулося при кінці червня, тривала вона два місяці. В ній була зарепрезентована наймолодша група чикаґських мистців, тобто тих, що недавно покінчили університетські мистецькі студії. Мистецькі праці таких мистців були виставлені у розлогій залі каси: Олександри Борняк (чотири олії), Іванни Еванчук (три олії), Михайла Мединського (дві олії), Ліди Петруняк (дві олії), Оксани Скробач-Яцків (три олії) і Оксани Теодорович (чотири олії).

У місяцях вересні й жовтні відбувається виставка мистецьких праць Якова Гніздовського з Ню Йорку. Збірка образів складається з двацяти п'яти речей (олії й дереворити) з приватних колекцій Оксани Теодорович, Богдана Ковальського, Юрія Миськова й Олега Олексина.

Виставки влаштовує ґурт молодих людей „Юна", а ґалерією опікується поет О. Коверко. Для зацікавлених любителів мистецтва у бічних кімнатах (бюрах) каси можна побачити деякі мистецькі праці інших українських мистців: Івана Труша, Едварда Козака, Юрія Соловія, Любослава Гуцалюка й дві скульптури Михайла Урбана. Більшість речей з обидвох виставок можна купити в опікуна ґалерії.

О.К.

Літературний вечір на пошану письменника М. Ломацького

Урочистим Літературним Вечором вшанував Осередок Тов. „Гуцульщина" в Ню Йорку співця Гуцульщини, письменника Михайла Ломацького. Вечір відбувся 2 березня 1969 року в Ню Йорку. Відкрив його д-р С. Федюк, який у вступному слові підніс заслуги Ломацького для української літератури.

Ломацький написав около 200 нарисів і оповідань, що майже в цілості відносяться до Гуцульщини і її мешканців, та зібрані в 15 томах (з яких два ще є в друку) та у 2 збірниках статтей з політично-національною тематикою. Свої твори Ломацький друкував вже на еміґрації в Західній Европі, при частинній фінансовій допомозі приятелів та українських інституцій. Заслугою Ломацького є те, що він у своїх „повістуваннях" закріпив красу Гуцульщини, її фолкльору, подробиці життя і звичаїв гуцулів та їх обрядів і співанок.

З черги проф. С. Салик найближчий друг письменника, якому Ломацький присвятив два свої твори, подав у короткому нарисі — життя письменника на еміґрації, де він провів решту свого трудолюбивого життя по осередках скупчень українських еміґрантів в Західній Европі, а саме в Німеччині, Франції, Англії, Австрії і ін. Тут включився М. Ломацький у громадсько-суспільне життя українських осередків, виголошуючи доповіді та освідомлюючи національно нашу молодь на вакційних таборах. Останні роки життя присвятив письменник виданню своїх творів, поборюючи в голоді і холоді зв'язані з тим фінансові трудноці. Помер в жовтні 1968 року в Мюнхені.

Мґр В. Бедрій подав у своїй статті п. н. „Духова силюета М. Ломацького", що її відчитала п-ні А. Макух, біографічні подробиці з життя письменника. Ломацький, як відданий вчитель-педагог, освідомлював національно нашу шкільну молодь, защеплював в дитячих серцях високий патріотизм і любов до батьківщини та свого поневоленого народу. Як громадсько - суспільний діяч він скріплював національну свідомість українського села, будував школи і кооперативи і тим причинився до піднесення добробуту нашого селянства. Цю життєву енерґію виказав і на еміґрації, де серед невідрадних еміґраційних обставин зміг видати майже всі свої твори.

В другій своїй статті п. н. „Причинок до літературно-публіцистичної творчості М. Ломацького", що її відчитала п-ні М. Панчак, мґр. В. Бедрій підкреслив письменницький хист, з яким Ломацький оспівав чарівний світ Гуцульщини та верховинців. Як етнограф, історіограф та педагог Ломацький зібрав пребагатий матеріял, що стосується гуцульських звичаїв, та їх символіки, гуцульського словництва, фолкльору та праісторії Гуцульщини. Ломацький влучно схарактеризував вдачу гуцулів, їх життєву філософію, їх гарт духа та високий патріотизм, що його вони виказали в часі визвольних змагань нашого народу.

Головну доповідь на Літературному Вечорі на тему „Тематика та головні персонажі у творах М. Ломацького" виголосив інж. Р. Кобринський. Зі своєї довшої праці про літературну творчість Ломацького, прелеґент подав пребагату тематику нарисів і оповідань Ломацького, що тісно пов'язані з територією, на якій Ломацький працював багато літ. „Повістування" Ломацького сягають своєю тематикою часів перших поселенців Гуцульщини, що як Лабуда, Дрібняк і ін. проходили вздовж гірських потоків у карпатські праліси та осідали на Голоширі, в Шикманах чи на Грамітному. Ломацький вертається спогадами також у давню давнину та описує з черги життя шляхтича Березовського, що по 30-літній війні прибув з гр. Левенштайном на Гуцульщину, а цей одружився тут з гуцулкою та, як Лебіштан, поселився у Ференкулі. Темою оповідань Ломацького були також часи австрійської та польської окупації з горезвісною пацифікацією Ролінського в 1912 році.

Та насамперед улюбленою темою „повістувань" М. Ломацького було опришківство — ця лицарська ціха гуцульського характеру. В постатті Олекси Довбуша вбачав гуцул національного местника людської кривди, тому то постаті опришків як Довбуша, Туманюка, Кобилиці чи Дудара займали в переказах гуцулів одне з важливіших місць. З опришківством в'язалось також тісно відношення гуцула до „панів", що поселились на Гуцульщині, зокрема до поляків та жидів. До них ставився гуцул неприхильно, а то і з погордою. Ломацький подає численні правдиві приклади визиску і обману, якого допускались жиди на гуцулах, хоч з другого боку подає також позитивні і чесні типи, що були серед жидівського населення. Дальшою тематикою нарисів Ломацького — це релігійність гуцула, що тісно пов'язана зі звичаями, забобонами, ворожбою і віруваннями гуцула у надприродні сили. Всі ті звичаї гуцулів збереглись у побуті, у обрядах і співанках. Гуцул любив ті вікові традиції і вірно їх перестерігав. У Ломацького находимо також численні описи гуцульського побуту, його вроджене замилування до мисливства, описи ґражд, ноші, мистецьких виробів, описи храмів. Окрему сторінку займає в житті гуцула — кохання і зв'язана з тим інша черта його характеру — жадоба пімсти. Дика природа, серед якої жив гуцул, сформувала його буйну та пристрасну вдачу, що з одного боку була нацiхована відвагою і очайдушністю, а з другого, потребою відплати за заподіяну кривду.

У своїх оповіданнях подав М. Ломацький увесь комплекс психіки гуцула, внутрішній світ його духа, його прив'язання до традицій, до родинного життя. Він підкреслює також національну свідомість гуцулів, що стільки разів дали на це доказ в битвах на Маківці, під Хировом, Львовом і в рядах УПА.

Вартісним доповненням програми Літературного Вечора були мистецькі рецитації з творів Михайла Ломацького („Країна чарів й краси"), що їх виконали інж. Р. Степаняк і арт. М. Яблонський. Присутні вислухали також награну на ленті пісню про Верховину у виконанні арт. Д. Гнатюка та оглянули виставку літературних творів, журналів і інших експонатів про Гуцульщину і письменника Михайла Ломацького.

Р.Кобринський

З 1970 р. почне виходити журнал „Пам'ятники України"

Київ. — З початком наступного року в Києві буде виходити новий квартальник українською мовою, журнал „Пам'ятники України", орган Українського товариства охорони пам'ятників історії та культури. „Молодь України" з 16 вересня повідомила, що журнал „друкуватиме матеріяли визначних вчених, науковців і краєзнавців про сучасний етап розвитку народної культури, про історико - культурну спадщину нашого народу. На сторінках журналу узагальнюватиметься і поширюватиметься досвід організацій товариства по науковому дослідженню, збереженню, пропаганді і популяризації пам'ятників історії та культури. В журналі подаватимуться матеріяли про діяльність товариства у братніх республіках та аналогічних організацій за кордоном, вміщуватимуть публікації про виявлення нових пам'ятників історії та культури, про важливі знахідки." Однак, з переліку змісту запланованого першого числа видно, що найбільше місця в „Пам'ятниках України" відведено Ленінові, та його „ювілею", „бойовій комуністичній славі Одещини", „музеям трудової слави" тощо.

Алла КОССОВСЬКА

ІЗ ЦИКЛУ „ОСІННІ ЕТЮДИ"

ВЕРЕСЕНЬ

На дворі вересень, а сонця повна хата,
Цвіте десь верес там, а де саме — не знати.
Заходь же, вереснсю, ласкавим березнем,
Не гас тобі вмирати!

Ще вітром-леготом напняті хмари,
Ще сонця промені нас пестять жаром,
Ще літа відгуки в пташинім співі
Й дерева в зелені стоять щасливі.

А в серці сум із радістю сплелися,
Солодкий сум, а радість гіркувата
І в світлих спогадах, як бриз в шовковім листі,
Тремтить душа, на почуття багата.

НЕБО МОЄ!

Небо моє чисте, небо моє ясне!
Ти таке широке, ти таке прекрасне!
Тільки ти не хмурся, не лякай сльозами,
Дай нам відпочити від негод з дощами.

Ще недавно, небо, ти було похмуре,
Ще недавно вітер переходив в бурю,
А сьогодні знову ти всміхнулось, синє,
Усміхом лагідним, усміхом осіннім.

І, втопивши погляд у твоїй блакиті,
Знову серце хоче жити і радіти,
І знайти бажає у житті буденнім
Радість легкокрилу в творчості надхненній.

Ми — природи діти, твої діти, небо,
Пригорни нас тепло, співчуття нам треба,
Дружнього привіту, ласки, розуміння,
На шляху життєвім, крізь незгод каміння.

Пригорни нас, небо, величчю своєю,
Надихни нас міццю, скріплені душею
Хай ми будем чисті неба чистотою,
В щасті променистім, в єдності з тобою!

НАД ПРУТОМ, У ЛУЗІ...

(Закінчення із стор. 3-ої)

ні натуги радости, щастя, здоров'я, що в моєму житті таких ранків я ніде не пережив. Як лиш бренькнув світанок, то, спочатку, з-тиха озивались пташки. Що більше благословилося на день, простірніше небо рожевіло, та сильніші ставали хори птаства. Коли ж на сході небо займалося величним тоном золота й рожевости, що мали в собі силу музики І. С. Баха чи звеличання Ізольди Р. Ваґнера, чи Кавказу О. Людкевича, — тоді все птаство, наче ошаліле щастям, заливало простори повенню співу.

Тоді — Іван Кедрин виходив на бальchildчик ,протирав очі та й дивувався оцій чудовій поезії сили й краси природи. А що ж говорити про Катрю Гриневич, що на оцих хвилях тонів шукала опертя для своїх мрій, цими кольорами одягала своїх героїв. Федір Дудко, відкашельнувши, мовчав і забував за свою сигарку в пальцях, бо в душі слухав цю мову молодости у своїх Рахнах на Чернигівщині. Ізадора Сімович вихилялася з вікна своєї кімнати й мовчки, екстатично поринала в ці мелодійні шали. Стефця Лукасевич вибігала на веранду і простенько, щиро захоплювалась: „Яке ж це все чудове!" і мовкла. Денис Коренець сідав на сходи тераси опускав голову й думав, а може мріяв. Мистецьтаїнник цих гір Михайло Мороз шириною і силою свого голосу сповняв усю долину Пруту. Лиш „Шимко" — Микола Шипайло — спав, а на столі копіла лямпа, що він, вернувшись пізно вночі з карт, не загасив її. У просторій долині переверти йшов Прут і доповнював, творив цій музиці тло.

І так, у день, майже всі мешканці віллі, над річкою були. Всі обгортались у проміння сонця, то холодились струмами Пруту, то поринали в холодок ялиць. Федір Дудко сідав на каменюку — їх там було до вибору! — і на все й на всіх філософічно споглядав. Інколи, — як його душу вщерть сповнював шум річки, — Федір кидав головою на мене, я сідав біля нього й ми починали:

„Та забіліли сніги,
забіліли білі
Ще й дібровонька.
Та заболіло тіло,
козацькеє біле
Ще й головонька!.."

Та, частенько бувало, сідав я біля Василя Сімовича й, підступно, заторкував справу нашої мови. Тоді присідалась до гурта й Катря Гриневич та й ще дехто й ми, забувши за сонце, за шум Пруту, за білки ,що билися з яструбами на ялицях за річкою, слухали викладу цього бородатого добряги, що так правдиво й глибоко знав нашу мову ,що всі її тайни умів розкривати, пояснювати їх, в душу слухача вкладати. А зза річки неслись сміхи Дарки, що сперечалась із Мартою, її мамою, то, іншим разом, Ліда до Федора Дудка кричала:

— Та ти скажи йому, хай він мене не чіпає!..

А зайшло сонце, біля віллі було повно карміновоі тиші, ліниво у леготі колибались далії, в просторі неслося цокотіння машинки з кімнати Івана Кедрина — стаття до „Діла" мусіла бути готова.

Бронкс, Н. Й., 10 лютня 69.

НАУКОВИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ІЗ ДАВНІМ ГОСПОДАРСЬКИМ ЗНАРЯДДЯМ

Біля села Роксоляни на Одещині група науковців з інституту АН СССР здійснила експеримент, важливий для вивчення умовин праці давніх жителів України-Руси. „Молодь України" з 3-го вересня писала: „Озброївшись древніми серпами, взятими в музеї, вони вийшли в поле. Перед женцями — однакові ділянки пшениці. За командою почалися жнива. З'ясувалося, що серед кам'яних знарядь найефективнішим у роботі є серп, який належить до ранньої трипільської землеробської культури. В групі бронзових кращим визнано серп так званого кавказького типу з інгульського кладу. На збиранні пшениці і віса було випробувано десять інструментів, знайдених під час розкопок на території України, Середньої Азії, Кавказу, Близького Сходу, Трансільванії": У складі „всесоюзної" експедиції на українській території було лише кілька науковців з АН Української ССР.

НОВИЙ ТОМ АНАЛІВ УВАН У ЗСА

Після довгої перерви з'явився новий (XI) том Аналів Української Вільної Академії Наук в ЗСА¹). Попередній том (X) датується 1963 роком. Том, що ми його частково реферуємо, присвячений пам'яті першого президента Української Академії Наук (в Києві) академіка Володимира Вернадського. Цінною частиною одинадцятого тому є спогади акад. В. І. Вернадського про перший рік діяльности Академії в роках 1918/19. Цей нарис є частиною більш широких, ще ненадрукованих спогадів великого українського ученого і був ласкаво переданий до редакції сином академика — професором істориком Г. Вернадським. В томі XI Аналів вміщено 10 наукових статтей, бібліографічні огляди, некрологи і хроніка наукового життя УВАН за час з серпня 1963 р. по грудень 1967 року. На цьому місці зреферуємо кілька статтей біологічного характеру, що увійшли в цей том.

1. Alexander Archimovich: Botanical-Geograhical Changes in the Distribution of the Field Crops of the Ukraine During the Last Fifty Years. pp. 32-68.

Зміни в географічному розташуванні польових культур на Україні за часів совєтської влади (на протязі останніх 50 років). В цій статті подані принципи природної районізації України і простежені зміни в географічному розташуванні польових культур в Україні. До революції головним напрямком сільського господарства — було зернове. В 1913 році зернові культури займали 88,4% всієї посівної площі в Україні. За часи совєтської влади йшов процес зменшення відсотку площі під зерновими і в 1965 році він дорівнював тільки 48,8. Серед зернових культур в Україні на перших місцях до революції стояли — ярий ячмінь (20,8% від посівної площі) і яра пшениця (20,6%). Під 1964 рік відсоток площі під ярим ячменем зменшився до 7,8%, а яра пшениця практично зникла з ланів України. Їх місце зайняла озима пшениця (що є біль врожайна), яка вже з 1932 року міцно зайняла перше місце серед зернових культур (22,6% у 1932 році). Площі посіву озимої пшениці невпинно зростали в напрямку з північно-західних районів на південь і південний схід в райони степу і лівобережного лісостепу. Щодо зернових культур в цілому, то виявились такі ботаніко географічні зіставлення. Озимі культури жито-пшениця, розташовані так, що посіви жита сконцентровані більше в північних, а пшениці — в південних районах: 88% посівів озимого жита розташовані на Поліссю і в Лісостепу, а 96,2% посівів озимої пшениці в Лісостепу і Степу. Ярі культури — овес та ячмінь розташовані так, що в північних районах превалюють посіви вівса, а в південних районах — ярий ячмінь. 75% посівів вівса сконцентровані на Поліссю, а 95% посівів ярого ячменю розташовані в Лісостепу і Степу. Кукурудза є найврожайнішою зерновою культурою. У 1913 р. вона займала 3,1% від посівної площі України. Внаслідок кампанії М. Хрущова площа кукурудзи на зерно збільшилась і зайняла 14,5% від посівної площі. Після усунення Хрущова площа посіву кукурудзи зменшилась у 2,% рази. Найбільші посівні площі під кукурудзою у Лісостепу та Степу України. Основними круп'яними культурами в Україні є гречка і просо. 93,7 % посівів гречки розташовані на Поліссі і Лісостепу, а 91,2% посівів проса — в Лісостепу і Степу. Риж є новою, але перспективною культурою в Україні. В 1913 році в районі Каховки було посіяно 100 гектарів рижу. Нині на півдні України і в степовій частині Криму засівається рижом декілька тисяч гектарів. Найбільше значення в групі зернобобових культур мають горох, сочевиця і квасоля. Але значні площі займає лише горох (до 2 мільйонів га.). Більші площі гороху розташовані на Поліссі і в західніх областях Лісостепу. В статті подані дані щодо географічного розташування технічних та кормових культур: цукрового буряка, картоплі, льону, конопель, соняшника, сої, рицини, тютюну, махорки, кок-сагизу, конюшини, люцерни, кормових трав та інших культур. Стаття професора д-ра Олександра Архімовича змістовна, цікава і дуже цінна для історії сільського господарства України.

2. Helen Savitsky: Major Results of Research Work by V. F. Savitsky in Genetics and Breeding of Sugarbeets in the United States. pp. 91-104.

У своїй статті д-р Олена Савицька підсумовує наслідки діяльности її покійного чоловіка (що помер 16 квітня 1965 року), проф. д-ра Вячеслава Ф. Савицького, — в галузі виведення роздільноплідного (однонасінневого) цукрового буряка. Слід зробити пояснення. Насіння цукрового буряка утворюють співпліддя, так звані „клубочки", в яких містяться декілька зрощених між собою плодів — насіння. Корінці рослинок сходів, що походять з одного клубочка, переплітаються між собою і їх можна проріджувати тільки руками. Від швидкого та якісного проривання сходів — залежить рівень врожаю та цукровости корнів цукрового буряка. Механізацію при проривані можна застосувати лише частково, переводячи „букетировку". Але це не полегшує ручної знесилюючої праці, а тільки зменшує потрібну кількість робочих рук та прискорює саму роботу. Майже повну механізацію проривання сходів цукрового буряка можна застосувати лише при умові посіву однонасінневих сортів. Спроба створення однонасінневих сортів цукрового буряка має свою історію. На важливість цієї проблеми звернув увагу в 1906 році — Townsend (ЗСА). У 1932 році в Україні агроном Ольга К. Коломієць — співробітник Всесоюзного н-д інституту цукрового буряка, — вперше виявила серед висадок селекційного номера Верхнянської селекстанції (Київщина) один кущ з однонасінневими клубочками. Поскільки цього насіння, як вихідного матеріялу для селекції було не досить, за ініціятивою того ж самого інституту — було перепроваджено обслідування плянтацій з висадками на площі 1,023 гектара та переглянено понад 22 мільйони кущів висадок, серед яких 109 рослин мали крім звичайних багатонасінневих клубочків, також і однонасінневі. Зразки цього насіння стали вихідним матеріялом для селекційної роботи. В основу створення однонасінневого цукрового буряка було покладено метод гібридизації. Для успішного переведення цієї роботи треба було вивчити генетичну природу ознаки „однонасінневости". Цю роботу провадила генетична лябораторія інституту, під керівництвом проф. д-ра В. Ф. Савицького. У 1940 році були одержані перші форми роздільноплідного цукрового буряка, тобто з однонасінневими клубочками. Проте, розмножити це насіння, як сорти — через недовершеність цих форм (наявність низки негативних ознак) було неможливим. Треба зазначити, що генетичні роботи, які провадив у Київському інституті цукрового буряка д-р Савицький — загрозливо перешкоджались теористичною атмосферою в науковому світі, яку створив агроном Т. Лисенко. Він був запеклим ворогом генетики і тому заперечував ці методи селекції, що вживались при створенні однонасінневого цукрового буряка. Працювати в таких умовах було важко і небезпечно для свого існування. Ось чому д-р Савицький під час другої всесвітньої війни емігрував спочатку до Німеччини, а потім у 1947 році до Америки. Ще в Німеччині він одержав запрошення на працю від Американського Департаменту Хліборобства (American Department of Agriculturel) для переведення робіт по виведенні однонасінневого цукрового буряка. В 1948 році в стейті Орегон серед 3000.000 рослин висадок цукрового буряка — різновидности Michigan Hylrid — 18, Савицький виявив 5 рослин з однонасінневими клубочками. Насіння цих висадок було розмножено та стало вихідним матеріялом для дальшої селекційної роботи, яка переводилась на селекстанціях Salt Lake City — Utah and Salinas California. Д-р Савицький вивчив генетичні властивості ознаки „однонасінневости" і шляхом схрещування з продуктивними сортами цукрового буряка і дальших відборів вивів нові сорти, в яких сполучив ознаку однонасінневости з високим врожаєм та цукровістю. Всі етапи цієї роботи були відбиті в численних статтях і доповідях д-ра В. Савицького на наукових з'їздах (American Society of Sugar Beet Technologists). Роботи д-ра Савицького зробили переворот в цукровій промисловості ЗСА. 90 відсотків площі цукрового буряка в ЗСА (біля 300.000 гектарів) засіваються його сортами. Зразки насіння цих сортів передані для вивчення і використання шляхом комбінаційної селекції в найкращі европейські селекційні установи. У своїй праці проф. д-р Олена Савицька зробила підсумок з численних друкованих праць д-ра В. Ф. Савицького. Як на батьківщині (в Україні), так і в ЗСА, — в науковій селекційній та насінневій роботі по виведенню однонасінневого цукрового буряка велику допомогу — як цитолог — переводила проф. д-р О. І. Савицька. В тому ж XI томі знаходиться некролог В. Ф. Савицького — пера О. З. Архімовича. Не буде зайвим зазначити, що в Україні після війни селекціонерами О. Коломієць та А. Поповим були також виведені перші сорти однонасінневого цукрового буряка, що були виведені на низці крайових селекційних станцій. Ними засівалось в СССР біля 2,5 мільйонів гектарів. Деякі з цих сортів висіваються і в декількох східно-европейських державах. Більш детально по цій темі описується в нашій праці „Творці роздільноплідного цукрового буряка", Наукові Записки УТГІ, том IX (XII), Мюнхен 1966, стор. 65-73.

3. Serhij Krasheninnikow: A Cytochemical Study of Balantidium Coli. 1. Macronucleus. pp. 69-90. Ця робота виконана в протозоологічній лябораторії Української Академії Наук у Філядельфії завдяки допомоги U.S. Public Health Service при Department of Health, Education and Welfare. Рецензія на цю роботу буде надрукована окремо.

Проф. Г. Д. Гагарин

¹) *The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the United States.* Volume XI, Number 1-2 (31-32), 1964-1968. Editorial Committee: Alexander Archimovich — President of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the United States; Dmitry Cizevsky — Heilderberg University; Alexander Granovsky — University of Minnesota; John S. Reshetar Jr. — University of Washington; George Y. Shevelov — Columbia University. Editor: Omelian Pritsak — Harvard University. Pp. 304; Price $8.00.

Книга про Січових Стрільців

Золотий Ювілей постання Січових Стрільців (Київських) та їхньої героїчної боротьби за Соборну Українську Державу в 1917-1919 роках, став приводом до видання показної 690-сторінкової пропам'ятної Книги п. н. „Корпус Січових Стрільців" (Чикаго 1969 р.) заходами Ювілейного Комітету, складеного з комбатантів-ветеранів СС. На зміст книги, що є значно поширеним перевиданням публікації „Золоті Ворота" (Львів 1937) з передмовою ред. І. Кедрина, основними військово-історичними нарисами сотн. В. Кучабського та ген. М. Безручка, бібліографією І. Шендрика та схемами й покажчиками, складаються додаткові передруки та досі ніде не друковані матеріяли: чотири статті, спогади, документи, списки, покажчики тощо таких авторів, як полк. Є. Коновалець, пполк. А. Гончаренко, сотн. Б. Гнатевич, пполк. В. Зарицький, сотн. Т. Мамчур та хор. д-р О. Бабій. Окремий розділ присвячений висвітленню організаційно - видавничої праці Ювілейного Комітету Січових Стрільців, тут вміщено теж список жертводавців, що своїми датками вможливили видання книги. Особлива додатково - меморіяльна вартість цього дбайливого видання збільшується використанням численних, понад 330 ілюстрацій.

Обкладинка проекту В. Зарицького і роботи Л. Рихтицького до видання „Корпус Січових Стрільців"

„Корпус Січових Стрільців" — це публікація, що захоплює і приковує до себе увагу читача та збуджує в його душі почування патріотичного піднесення й болю. Одне і друге має виховну вартість. З цього погляду вона може виконати велику конструктивну ролю серед молодого покоління. Вона має всі дані стати настільною книгою української родини на еміграції та репрезентаційною появою на книгарських і бібліотечних полицях. Це достойний па'ятник слави одній із найкращих формацій Українського Війська в період збройної боротьби за волю й державність. Оправлені примірники в ціні 18 дол. можна замовити, пишучи на адресу:

Mr. B. Bilynsky.
2157 W. Superior St.
Chicago, Ill. 60612 USA.

Проф. Роман Завадович

Зустріч з письменницями в Ню Йорку

Вже війшло в нас в традицію, що місяць жовтень — це є місяць книжки. Старанням Окружної Ради СУА в Ню Йорку, яку очолює відома діячка п-і Оксана Рак, відбудеться в неділю 19 жовтня в Літературнім Клюбі Зустріч з нашими письменницями.

В програмі відбудеться обговорення творів жіночого пера, які вийшли в останніх трьох роках. Ці видання будуть на виставці, а їх число понад сімдесять!

Такі виставки і зустрічі з письменницями започаткував СУА в році 1959-му, коли то відбувся Конгрес і Конвенція СУА в Ню Йорку. Ініціяторкою цієї акції була п-і Наталя Чапленко, культ - освітня реф. Централі СУА. Подібні зустрічі і виставки книжки по Округах і Відділах СУА поширилися в останніх чотирьох роках. Тут треба зазначити, що жодна округа такої зустрічі виставки книжки власними силами зробити не може, бо виставляється рідкісні, книжки які є власністю пересувної бібліотеки СУА.

Всі Округи і Відділи СУА повинні старатись влаштувати виставки і зустріч, щоб дати змогу нашому членству і громадянству запізнатися з нашими письменницями й їх творами. В цій нашій зустрічі і виставці візьмуть участь наш письменниці, твори яких будуть обговорювані. Крім того буде мистецька програма, в яку входять читання поезій і прози та музична точка. Наприклад спільний чай і давання автографи. Надіємось, що в літературному вечорі, візьмуть участь не лиш членство СУА, але і ширший загал нашого громадянства.

Марія Демидчук
прес. реф. О. Р. СУА в Ню Йорку

НОВІ КНИЖКИ

ПОЕЗІЯ

Іван Франко. МОИСЕЙ. Редакція і статті Юрія Шевельова. Фронтоспіс й ініціяли Олени Кульчицької. Мистецьке оформлення Якова Гніздовського. Технічна редакція Івана Замші. Українська Вільна Академія Наук у США. Нью-Йорк, 1968. Опр. Форм. 210 x 160 мм. 156 + 4 нп.

Ліна Костенко. ПОЕЗІЇ. Упорядкував Осип Зінкевич. Українське Видавництво „Смолоскип" ім. В. Симоненка. Балтімор — Париж — Торонто, 1969. форм.: 210 x 135 мм. 357 + 1 нп. (Бібліотека „Смолоскипа" ч. 4. Обкладинка Ореста Поліщука).

КРИК З МОГИЛИ. Захалявні вірші з України. Передмова Юрія Бойка. Українське Видавництво „Смолоскип" ім. В. Симоненка. Балтімор — Париж — Торонто, 1969. Форм.: 212 x 135 мм. 59 + 1 нп. стор. (Бібліотека „Смолоскипа" ч. 5. Обкладинка Ореста Поліщука).

Олесь Бабій. СВІТ І ЛЮДИНА. Поеми. Чікаґо, 1969. Формат 215×140 мм. 48 стор. (Накладом автора. Друге видання виданої 1947 року збірки, чого при передруку не зазначено).

Міра Гармаш. ВІДНАЙДЕНІ РОКИ. (Поезії). Накладом Видавництва „Гомін України". Торонто, 1968. Форм. 195 x 130 мм. 62 + 2 нп. стор. (Бібліотека Видавництва „Гомін України" ч. 36. Обгортка, портрет поетки та графічне оформлення роботи Романа Василишина).

М. Матула. НАД ВЕЧІР. Поезії. (Новий Ульм), 1969. Форм.: 210 x 145 мм. 64 + 2 нп. стор.

ПРОЗА

Корнило Ластівка. ВІДІРВАНІ ЛИСТКИ (Повість і нариси) Видавництво „Наш Клич". Буенос Айрес, 1968 року. Форм.: 195×145 мм. 112 стор. (Обкладинка роботи Маркіяна Фесоловича).

Микола Лазорський. ПАТРІОТ. ГРИГОР ОРЛИК (1702-1759). Історичне оповідання. Видавництво „Дніпрова Хвиля". Мюнхен, 1969. Опр. Форм.: 215 × 150 мм. 309 + 3 нп. стор.

Ярослава Острук. ТЕ, ЩО РОЗ'ЄДНУЄ. Повість. Видавництво Юліяна Середяка. Буенос Айрес, 1969. Форм. 203 x 150 мм. 258 стор. (Обкладинка роботи Василя Дорошенка).

Іван Стоцький. КЛЕПАЧІВСЬКИЙ РЕЙД. Повість. Обкладинка та ілюстрації Михайла Михалевича. Юнацька Бібліотека ч. 2. Видавництво Центральної Управи Спілки Української Молоді (Брюссель — Лондон), 1968. Опр. Форм. 215 x 155 мм. 180 стор.

Михайло Подворняк. НЕДОСПІВАНА ПІСНЯ. Повість. Видання друге. Накладом Християнського Видавництва „Дорога Правди". Вінніпеґ - Чикаґо, 1968. Форм. 205 x 135 мм. 347 + 5 нп. стор.

Олесь Лупій. ГРАНЬ. Роман. Видавництво „Молода Україна". Торонто — Ню Йорк, 1969. Форм.: 210 x 140 мм. 4 нп. 212 + 2 нп. стор. (Мистецьке оформлення П. Магденка. Фотопередрук із київського видання 1968 року.)

Харитон Довгалюк. КЛАДКА НАД ПОТОКОМ (Оповідання). Видавництво Юліяна Середяка. Буенос Айрес, 1969. Форм.: 184 x 135 мм. 211 + 1 нп. стор. (Обкладинка роботи Володимира Пилипенка. Вступне слово А. Галана).

Зосим Дончук. УТРАЧЕНИЙ РАНОК. Роман. Філядельфія, 1969. Опр. Форм. 210×140 мм. 520 стор. (Видавництво — Власна Хата. Обкладинка роботи мистця Михайла Лавренка).

Роман Іванчук. МАЛЬВИ. Історичний роман. (В-во) „Наша Батьківщина", Нью-Йорк, 1968. Форм. 270 x 170 мм. 138 стор. (Офсетний передрук із журналу „Вітчизна", ч. 4-5. Київ, 1968, про що у виданні не згадано. Прізвище автора і на титульній сторінці і на обкладинці надруковано фальшиво: Іванчук замість Іваничук).

ДРАМАТУРГІЯ

Леонід Полтава. АННА ЯРОСЛАВНА. Лібретто до опери на 3 дії в 5 відслонах. Музика: Антін Рудницький. Видавництво „Свобода". Джерзі Сити — Ню Йорк, 1969. Форм.: 280 x 215 мм. 18 стор.

ЗІБРАНІ ТВОРИ

Василь Мова (Лиманський). ТВОРИ. Редакція і вступна стаття: Юрій Шевельов. Наукове Товариство ім Шевченка. Видавництво „Дніпрова Хвиля" Мюнхен, 1968. Форм 230 x 155 мм. 380 + 2 нп. стор. (Художнє оформлення проф. Роберт Лісовський).

АНТОЛОГІЇ

СЛОВО І ЗБРОЯ. Антологія української поезії, присвяченої УПА і революційно-визвольній боротьбі 1942-1967. Упорядник і автор біографічних даних Леонід Полтава. Наукове Товариство ім. Шевченка. Бібліотека Українознавства. Том 29. Видання Товариства к. вояків УПА ім. ген.-хор. Романа Шухевича — Т. Чупринки в США, Товариства к. вояків УПА в Канаді і Братства к. вояків УПА ім. св. Юрія Переможця в Европі, (Торонто), 1968. Опр. Форм. 230x 155 мм. 414 + 2 нп. стор. (Мистецьке оформлення Володимира Ласовського).

FOUR UKRAINIAN POETS: DRACH, KOROTYCH, KOSTENKO, SYMONENKO. Translated by Martha Bohachevsky-Chomiak and Danylo S. Struk. Edited, with an introduction by George S. N. Luckyj. QUICHOTE. Spring, 1969. Form.: 215 x 135 mm. 83 + 1 np. (Cover by Tanya Krawciw).

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

Олена Цегельська. ВЕСНЯНІ БУРІ. (Повість для молоді). Філядельфія — Мюнхен, 1867. Форм. 210 + 150 мм. 112 стор. (Окладинка: В. Слимаковський).

Леонід Полтава. АВЕТКА ВЕСЕЛЕНЬКА ДЛЯ ДОРОСЛИХ І МАЛЕНЬКИХ. Ілюстрації: Петро Сидоренко. Видавництво Центральної Управи Спілки Української Молоді. Брюссель — Лондон — Мюнхен — Нью-Йорк — Торонто, 1969. Форм. 230 x 167 мм. 35 + 1 нп. стор. (Дитяча Бібліотека СУМ ч. 2.)

IVANKO AND THE DRAGON. An Old Ukrainian Folk Tale from the original collection of Ivan Rudchenko. Translated by Marie Halun Bloch. Illustrations by Yaroslava. Atheneum. New York, 1969. Size: 235 x 245 mm. 48 p. np.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Олександер Оглоблин. ПРЕДКИ МИКОЛИ ГОГОЛЯ. Українське Історичне Товариство. Мюнхен — Нью-Йорк, 1968. Форм.: 240 x 170 мм. 38 стор. (Відбитка з „Українського Історика", чого у виданні не зазначено).

Maria M. Ovcharenko. GOGOL (HOHOL') AND OS'MACHKA. Slavistica. No. 64. Published by UVAN (Canada) Inc. Charleston - Winnipeg, 1969. Form. 215 x 155 mm. 48 pp.

Т. Пасічник. ПСАЛМИ ДАВИДОВІ. Їх значення у збірці Тараса Шевченка: „Три літа". В-во „Кирило-Методіївського Братства". Ірвінгтон, 1969. Форм. 215 x 140 мм. 92 + 2 нп. стор. (Фототипічний передрук із тижневика „Народна Воля").

Clarence A. Manning. PERSONAL AND EPIC ELEMENTS IN FRANKO'S "MOSES". New York, 1968. Form.: 243 x 157 mm. 7 + 1 np. pp.

M. I. Mandryka. HISTORY OF UKRAINIAN LITERATURE IN CANADA. By... Ukrainian Free Academy of Sciences. Winnipeg-Ottawa, 1968. Size: 238 x 160 mm. 247 + 1 np. pp.

"James Joyce: His Place in World Literature", PROCEEDINGS OF THE COMPARATIVE LITERATURE' Volume II, February 7 and 8, 1969. Wolodymyr T. Zhyla, Editor. Interdepartamental Committee on Comparative Literature. Texas Technological College. Lubbock, Texas, 1969. Form.: 228 x 150 mm. 6 np. + 116 pp.

МОВОЗНАВСТВО

Маркіян Шашкевич. „АЗБУКА І АБЕЦАДЛО". Передрук з унікального оригіналу 1836 р. Вінніпеґ, 1969. Формат 228×155 мм. VIII+30+IX — XVII+1 нп. стор. (Бібліотека Шашкевичіяни, ч. 3).

СЕРІЙНІ ВИДАННЯ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ. Том 9-10 (1967-1968. МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ. Збірник доповідей Наукових Конференцій у Нью Йорку (17. II. 1962) та в Рокка ді Папа (18.-20. X. 1963). Спільне видання УВУ, НТШ, УБНТ та УВАН на пошану Блаженнішого Верховного Архиєпископа Кардинала Йосифа Сліпого у 30-ліття Єпископських Свячень та 25-ліття вступлення на Митрополичий Престол за редакцією Володимира Янева. Мюнхен — Рим — Париж, 1969. Формат: 240 x 170 мм. XXVII + 1 нп. + 387 + 1 нп. + XXIV ілюстрацій.

THE ANNALS OF THE UKRAINIAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES IN THE UNITED STATES. Volume XI, 1964, 1968. Number 1-2 (31-32). New York, 1968. Size: 230 x 162 mm. 304 pp.

Arbeits- und Foerderungsgemeinschaft der Ukrainischen Wissenschaften e. V. MITTEILUNGEN Nr.5. Muenchen 1968. Form. 240 x 170 mm. 113 + 3 np. pp.

ЛІТОПИС БОЙКІВЩИНИ. Квартальник присвячений дослідам, історії, культури й побуту бойківського племени. Видає Комітет Бойківщини. (Бофало). Ч. 1/12/. Березень, 1969. Форм. 210 x 150 мм. 48 стор. (ротапрінт).

ІСТОРІЯ

КОРПУС СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ. Воєнно-історичний нарис, ювілейне видання. 1917-19-67. На основі книги „Золоті Ворота" В-ва „Червона Калина" у Львові (1937) з доповненням новими матеріялами. Ювілейний Комітет для відзначення 50-річчя створення формації Січових Стрільців. Чикаґо, 1969. Опр. Формат: 260 x 180 мм. XVI + 663 + 1 нп. Редакційна Колегія: д-р Олесь Бабій, Володимир Зарицький, Дмитро Герчанівський, і інж. Богдан Білинський при співпраці Романа Завадовича. (Обкладинка проєкту В. Зарицького, роботи Л. Рихтицького, віньєтка „Золоті Ворота" — арт. мал. Марія Гарасовська-Дачишин. Ювілейна Пропам'ятна Відзнака — арт.-мал. Л. Перфецький).

Михайло Демкович-Добрянський. УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ СТОСУНКИ у XIX СТОРІЧЧІ. З передмовою Володимира Янева. Український Вільний Університет. Серія: Монографії ч. 13. Мюнхен, 1969. Форм. 240 x 170 мм. 114 + 6 нп. стор.

Михайло Б. Ждан. ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАЛЕЖНІСТЬ ГАЛИЦЬКО - ВОЛИНСЬКОЇ РУСИ ВІД ЗОЛОТОЇ ОРДИ. Відбитка з журнала „Український Історик" чч.: 13-20, 1967, 1968. Українське Історичне Товариство. Серія Історичні Студії ч. 8. Мюнхен — Нью-Йорк, 1968. Форм.: 240 x 170 мм. 37 + 3 нп.

Олена Степанів. НА ПЕРЕДОДНІ ВЕЛИКИХ ПОДІЙ. Власні переживання і думки. 1912-1914. Львів, 1930. Видавнича Кооператива „Червона Калина". (Гартфорд — Дітройт, 1968). Форм.: 177 x 130 мм. 45 + 1 нп. стор. (За дозволом Видавничої Кооперативи „Червона Калина" в Нью-Йорку і старанням та коштами 93-го Відділу Союзу Українок Америки ім Олени Степанів у Гартфорді. Конн. відбито з оригіналу 500 примірників у пластовій офсетовій робітні в Дітройті у жовтні 1968 року).

Осип Мазурок. АЛЬБОМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ „МАСЛОСОЮЗ" 1902-1944. Едмонтон, Канада, 1969. Формат: 255 x 175 мм. 79 + 1 нп. стор.

СПОГАДИ

Еміль Бруттер. ПЕРЕЖИВАННЯ ШВАЙЦАРЦЯ У СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ. (Авторизований переклад з німецької мови). Видавництво Юліяна Середяка. Буенос Айрес, 1969. Форм. 185 x 135 мм. 48 стор.

Михайло Чемний. ПОТОПТАНІ МРІЇ. Накладом автора. Дітройт, Міш. 1969. Опр. Форм. 210 x 140 мм. 206 + 2 нп. стор. (Спогади і автобіографія. Обкладинка роботи мистця Михайла Дмитренка).

Евстахій Загачевський. ВЕЛЯРІЯ — РІМІНІ — АНГЛІЯ. Репортаж - спогад. Бібліотека „Листки Червоної Калини". Видавництво Братства колишніх Вояків I УД УНА. (Мюнхен), 1968. Формат: 210 x 150 мм. 319 + 1 нп. стор. (Обгортка роботи Любомира Рихтицького).

Микола Спанчак. В'ЯЗЕНЬ КОЖУХОВА - СКИТАЛЕЦЬ. Жмут спогадів про переживання учасника визвольних змагань українського народу в 1918 і пізніших роках. 1918-1968. Власним накладом автора. (Лондон, 1968). Форм.: 215 x 140 мм. 72 стор.

Михайло Хамула. ГЛИНЯНИ — МІСТО МОЇХ КИЛИМІВ. Накладом автора. Нью-Йорк, 1969. Опр. Форм. 220×145 мм. 139+1 нп. стор. (Спогади українського промисловця — організатора килимарства в Західній Україні. Літературно-мовна редакція Леоніда Полтави).

о. Микола Гаюк. СПОМИН ПРО У.Н.О. 1941-1945. Накладом автора. Мюнхен, 1968. Форм.: 210 x 140 мм. 19 + 1 нп. стор.

ПОЛІТИКА

Wolodymyr Kosyk. VIOLATION DES DROITS DE L'HOMME EN UKRAINE ET EN U.S.S.R. Editions de L'est Europeen, Paris, 1969. Form.: 210 x 132 mm.8 np + 159 + 1 np.

ПУБЛІЦИСТИКА

Іван Овечко. ВИБРАНІ СТАТТІ. Ч. 2. (Найактуальніші статті на теми дня, друковані в щоденнику „Свобода" в рр. 1961-66). Видання з нагоди 75-ліття Українського Народного Союзу в Америці. (Гантінґтон Парк, Каліфорнія), 1969. Форм.: 216 x 140 мм. 55 + 1 нп.

Ярослав Гриневич. ДОЛЯ УКРАЇНИ НА МИТАРСТВАХ. Статті й матеріяли. В-во „Шлях". Ню Йорк, 1969. Форм.: 180 x 142 мм. 199 + 1 нп. стор. (Видано фототипічним способом).

ЕКОНОМІКА

Ілля Витанович. АГРАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКИХ УРЯДІВ, 1917-1920. Українське Історичне Товариство. Серія: Монографії, ч. 2. Мюнхен Чікаґо, 1968. Форм. 240 x 170 мм. 60 стор.

Alexander Archimovich. BOTANICAL - GEOGRAPHICAL CHANGES IN THE DISTRIBUTION OF THE FIELD CROPS OF THE UKRAINE DURING THE LAST FIFTY YEARS. Reprinted from "The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S., Inc.", Volume XI, 1964-1968. Number 1-2 (31-32). Size: 222 x 152 mm. Pp. 32-68.

УКРАЇНЦІ В ДІЯСПОРІ

Михайло Марунчак. УКРАЇНЦІ В РУМУНІЇ, ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ, ПОЛЬЩІ, ЮГОСЛАВІЇ. (В-во) Загальна Бібліотека. Вінніпеґ, 1969. Форм. 215 x 142 мм. 64 + 4 нп.

Іван Тесля і Павло Юзик. УКРАЇНЦІ В КАНАДІ — ЇХ РОЗВИТОК І ДОСЯГНЕННЯ. Український Технічно-Господарський Інститут. Мюнхен, 1968. Форм.: 240 x 165. 78 стор. (Доповнена відбитка з журналу „Український Самостійник" 1967 і 1968 р.).

Ольга Войценко. ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В КАНАДІ. Том четвертий. Доба росту й диференціяції: роки 1930-1939. Накладом і друком Видавничої Спілки Тризуб. Вінніпеґ. 1969. Форм.: 235 x 155 мм. 475 стор. + 3 нп.

РЕЛІГІЯ

Карл Вагнер. РОЗПОВІДЬ ПРО ОТЦЯ ПІЯ. Переклад з німецької: Тетяна Голойда. Мюнхен — Відень, 1968. Форм. 146×105 мм. 62+2 нп.

Михайло Кушнір. ГОЛОВНІ ОСНОВИ КАТОЛИЦЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ. Видавництво „Америка". Філядельфія, Па. 1969. Форм.: 230 x 155 мм. 24 стор. (Відбитка з Альманаху СУК „Провидіння", 1969).

Михайло Кушнір. ГАВРІЕЛЬ МАРСЕЛЬ І ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЕКЗИСТЕНЦІЯЛІЗМ. Нью-Йорк, 1968. Форм. 243 x 160 мм. 20 стор. (Відбитка із Записок НТШ, т. 177, Ню Йорк, 1963, чого у виданні не зазначено).

Іван Франко. СОТВОРЕНЄ СВІТУ. Українське видавництво „Оріяна", Ню Йорк, 1969. Форм. 217 x 137 мм. 118-2 нп. стор. (Офсетний передрук із неназваного видання. Книжку розповсюджують із вирізаними — 5-20 сторінками).

Володимир Шаян. НАЙВИЩЕ СВІТЛО. Студія про Сварога і Хорса. (В-во) Орден. Лондон — Торонто, 1969. Формат: 182 x 125 мм 54 + 2 нп.

Володимир Кучер. ЗРОЗУМІТЕ САМИХ СЕБЕ. Гамільтон, Канада, 1969 Форм. 228 x 148 мм. 99 + 3 нп. (Збірка статтей на релігійно-педагогічні теми. Автор пастор Євангельської Церкви).

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Об'єднання Мистців Українців в Америці. Відділ у Філядельфії. НОТАТКИ З МИСТЕЦТВА. 9. Червень 1969. Накладом Відділу ОМУА у Філядельфії. Формат: 277 x 220 мм. 71 + 1 нп.

НОТИ

Український Музичний Інститут в Америці, Інк. ФОРТЕПІЯНОВІ ТВОРИ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ДЛЯ МОЛОДІ. Зібрала Таїса Богданська. (Видавництво ім. Зіновія Лиська). Ню Йорк, 1969. Форм. 305 X 230 мм. 141+2 нп. стор. (Обкладинка Роксоляни Гіліцінської).

БІБЛІОГРАФІЯ

Institute for the Study of the USSR. INSTITUTE PUBLICATIONS (1951-1968). Part I: Publication Index. Part II: Subject Index. Part III: Author Index. Munich, 1969. Size: 240 x 170 mm. 6 np. + 160 + 2 np. pp. (Compiled by Max Klieber).

БІОГРАФІЇ

Лев Биковський. МИХАЙЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ МІЛЛЕР, 1883-1968. Українське Історичне Товариство. Серія: Українські вчені, ч. 1. Мюнхен — Нью Йорк, 1968. Форм. 240 x 170 мм. Стор. 105-118. (Відбитка з журнала „Український Історик", ч. 1-4 (17-20) Рік V, 1968).

ПІДРУЧНИКИ

Марія Дейко. РІДНЕ СЛОВО. Перша читанка після „Букваря" з мовними вправами та українсько-англійським словником. Видавництво „Рідна Мова". Австралія — Англія, 1969. Форм.: 232 x 170 мм. стор. (Редактор мови — Дм. Чуб. обкладинка й малюнки роботи Л. Денисенка).

КАЛЕНДАРІ

КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ НА ЗВИЧАЙНИЙ РІК 1969. Накладом і друком Видавничої Спілки Тризуб. Вінніпеґ, (1969). Форм.: 250 x 175 мм. 192 стор. (Редактор Календаря-Альманах — Степан Волинець).

КАЛЕНДАР АЛЬМАНАХ „ВІДРОДЖЕННЯ" 1969. Українське Товариство „Відродження" в Арґентіні. Буенос Айрес, 1969. Форм.: 228 x 160 мм. 160 стор. (Проєкт обкладинки Маркіяна Фесовича).

РІЗНЕ

SQUARE TARAS CHEVTCHENKO A PARIS 29 MARS 1969. Editions PIUF Paris 1969. Form.: 210 x 135 mm, 69 + 3 np.

Universitas Libera Ucrainensis, INDEX LECTIONUM. Semestre Aestivum. Monachii, MCMLXLX (1969). Form.: 210 x 148 mm. 59 + 1 np. pp.

ПРОТОКОЛ З РІЧНИХ НАРАД ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ. Український Народний Союз. Джерзі Сиkі, Н. Дж. 1968. Форм. 200 x 140 мм. 349 + 1 нп. (Протокол з Річних Нарад Головного Уряду УНС, які відбулися в днях 13-го до 20 травня 1968 р. на „Союзівці", Керґонксон, Н. Й.).

75-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, 1894-1969 і 60-РІЧЧЯ 234-го ВІДДІЛУ УНС Т-ВА ЗАПОРОЖСЬКА СІЧ В ЕЛІЗАБЕТІ, Н. Дж., 1909-1969. (Джерзі Сиkі, 1969). Форм.: 250 x 160 мм. 40 нп. стор.

САМОПОМІЧ — ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА. ЗВІТ '68. Чікаґо (1969). Форм.: 215 x 140 мм. 32 стор.

Спілка Українських Журналістів Америки (СУЖА). ДВА З'ЇЗДИ. Ню Йорк, (1969). Форм. 216 x 140 мм. 142 + 22 нп.

ПАМ'ЯТКОВА КНИГА 23-ГО КРАЙОВОГО З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ. 1923-1969. Вінніпеґ 27 червня до 1 липня 1969 р. (Вінніпеґ, 1969). Форм.: 260 x 175 мм. 48 стор.

ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА НОВОГО ПАРОХІЯЛЬНОГО ДОМУ І МАНАСТИРЯ ПРИ КАТЕДРАЛЬНІЙ ПАРОХІЇ СВ. ОТЦЯ НИКОЛАЯ В ШИКАҐО, ІЛЛІНОЙ. Шикаґо, 1969. Форм. 280 x 215 мм. 76 нп. стор.

ДВАДЦЯТЬ РОКІВ ПРАЦІ ТОВАРИСТВ ПРИХИЛЬНИКІВ УНРЕСПУБЛІКИ

20 років тому восени 1949 року в Ню Йорку засновано Фінансовий Комітет для організації збірки на фонд УНРади на терені ЗСА. Незабаром створено в Ню Йорку, Філядельфії, Чикаго, Дітройті та в ін. більших містах Товариства Сприяння УНРаді. Цю назву на з'їзді Тов-в у 1954 році змінено на Товариство Прихильників УНРеспубліки. Рік за роком кількість Тов-в та їх членства збільшувалася. Тепер у ЗСА функціонує 25 Тов-в і 6 уповноважених, що належать до об'єднання Прихильників УНРеспубліки. З нагоди 20-ліття ТП в НюЙорку, Філядельфії, Бавид-Бруку і Нюарку влаштовують зустріч з громадянством у неділю 5-го жовтня ц. р. на „Українському селі" біля Бавид-Бруку, початок о год. 12-й дня.

З нагоди цієї ювілейної дати годиться з'ясувати: чому поставали Т-ва, як вони виконували свої завдання та що позитивного внесли в наше суспільне життя? Щоб правильно оцінити ролю Т. П., треба сказати про взаємовідношення в українській еміграції і про фактори, що спричинили такі відношення.

Відомо, що українська етнографічна територія була в складі кількох держав і тому кожна вітка українського народу, живучи в різних країнах з відмінними конституціями і соціяльним ладом, не мала виробленої державницької свідомости. Кожна з них плекала свій регіональний патріотизм і мала власні традиції визвольної боротьби. І тому, опинившись на еміграції, ми не уміли створити національного монолиту з єдиною державницькою концепцією й атмосферою духової соборности.

Вони також не визнавали й поборювали Державний Центр УНР — репрезентанта тяглости української державницької ідеї. На жаль, серед ігнорантів ДЦ УНР знаходимо також УККА.

Можна примиритися з неприхильним наставленням до ДЦ і доби УНР в рр. 1946 чи 1950-му, але не можна не дивуватися сумному фактові, що таке ж наставлення ще й сьогодні існує — у 1969 році; що за цих 20 років люди не змінили своїх регіональних настанов і не визнають жадних компромісів. Адже не можна заперечити, що ДЦ УНР, як Уряд в екзилі, що репрезентує добу нашої останньої державности й потверджує факт нашого національно - політичного самовизначення, — є найліпшою платформою й інституцією для зовнішньої політичної діяльности. І заміcть того, щоб об'єднати на базі ДЦ УНР усі політичні сили і використати його для солідних політичних акцій, на еміграції створено для ДЦ таку задушливу атмосферу для існування і праці, що виникла потреба закладати сітку Тов-в для моральної і матеріяльної підтримки ДЦ УНР.

З другої сторони є це відрадним явищем, що існує серед української еміграції чимала громада людей — правдивих державників, що розуміють потребу збереження ДЦ, як усоблення останньої державности, і які на протязі 20 років переводили збірки на фонд УНРади і цим давали можливість Державному Центрові існувати і діяти без будь-якої фінансової залежности від сторонніх чинників.

Але не лише це є заслугою ТП. Вони також виконували обов'язок пропагатора й оборонця ідейних засад ДЦ УНР, протиставлячись злобній критиці й нападам на добу УНРеспубліки та її тічив. Товариства доводили, що ця доба була фактично найістотнішим і неперевершеним здобутком української нації в нашій новітній історії та що не можна визнавати IV Універсал і применшувати державну формацію, яка його проголосила, допровадивши націю до цього життєдайного для неї державно - правного акту в трудних обставинах большевицької революції й повоєнної розрухи.

Своїм існуванням і діяльністю ТП ввесь час нагадували еміграційній більшості, що українська нація, боронячись за незалежність, повинна базуватися не на регіональних і несучасних партійно - групових ідеологіях, а на концепції і доктринах загально - національної держави, визнавати її історичне минуле, деклярованні нею засади сучасної демократії та н а ц іональної співпраці.

Українська еміграція не має морального права критикувати події національної революції й періоду державности за неорганізованість, за розбіжності й антагонізми в провідних колах та інше, бо вона тут, в умовах західньої демократії й добробуту, виявила ще більше нетолерантности і взаємопоборювання, а завдяки цьому — політичну яловість. Члени Т. П. у публічних виступах завше підкреслювали шкідливість ігнорації еміграцією з національного матерного значення Києва, як символа Української Соборної Демократичної Держави. І така постава робила вплив на громадську опінію. Вона сугерувала перегляд ідейних позицій та сприяла збільшенню прихильників УНР серед емігрантів з західноукраїнських земель.

Однак, ще цупко тримаються в еміграційному суспільстві перестарілі світогляди, що стоять на перешкоді до політичної консолідації, а через це ми, прихильники УНР, будемо продовжувати підтримувати Д. Ц. УНР і протиставлячи його УРСР, пригадувати своїм і чужим, що УРСР є окупантською фальшивкою яка створена Москвою, щоб приховувати її імперський колоніялізм.

Ми не втрачаємо надії на завершення політичної консолідації на базі Д. Ц. УНР. Це поліпшило б зовнішньополітичну діяльність еміграції й оздоровило б внутрішньо-національні відносини.

А. Г-кей.

УКРАЇНЦІ ВІЛЛІМЕНТИКУ ЗІБРАЛИ 1 282 ДОЛ. НА УНФОНД УККА

Віллиментик, Конн. — Відносно невелика українська громада в цьому місті, де працює активний Відділ Українського Конгресового Комітету на чолі з Михайлом Тимковим, скарбник В. Головчак, зібрала від початку цього року на потреби УККА суму в 1 282 дол., вже переслану до Канцелярії в Ню Йорку. В цю суму включена й збірка на будову дому УККА. Збірка виявила велику жертвенність української громади в цьому місті, що вибивається на одно з перших місць у збірковій акції на Народний Фонд УККА.

В Честері, Па. відзначено 75-ліття УНС святочним бенкетом

(Закінчення зі стор. 1-ої.)

пан Гавриш і Іван Одежинський. — Д-р Володимир Галан вітав присутніх від Контрольної Комісії УНСоюзу. Він рівнож, як президент ЗУАДК, вітав всіх і від цієї харитативної о р г анізації, при чому згадав коротко ті часи, коли тому 20 років, власне заходом ЗУАДК почала приїздити нова еміграція до ЗСА. Тому, що в тому році ЗУАДК святкує 25-ття, то промовець запросив усіх присутніх на святочні сходини і бенкет, що відбудеться у Філядельфії в суботу і жовтня.

Пастор д-р Лев Жабко Потапович у своєму привіті висловився з великим признанням для УНСоюзу і щоденника „Свобода" за добрі відносини і співпрацю з Об'єднанням Українських Євангельсько - Б а п т и стських Церков у ЗСА. Він коротко з'ясував незавидну долю всіх віровизнань за залізною куртиною, де московські сатрапи зліквідували греко-католицьку церкву, а українську православну підпорядкували Москві. За його словами мільйони українців православних, греко - католиків і євангеликів - баптистів, належать до підпільної церкви. Промовець згадав і про існування Відділів УНС при баптистських Церквах, поінформував присутніх, як ці Відділи постали і запевнив, що незабаром число союзових Відділів при баптистських Церквах збільшиться.

Голова Філядельфійської округи головний радний Степан Гавриш склав щиру подяку ініціятивному комітетові на чолі з о. Омеляном за успішне приготування святочного бенкету. Він рівнож висловив щиру подяку присутнім Відділовим урядникам, а головно секретарям за дружню співпрацю, яка є в Філядельфійській окрузі, а як доказ навів, що округа завдяки цій гармонійній співпраці стала 4-рикратним першуном за здобуття найбільшого числа членів. Він запевнив присутнього головного секретаря УНС д-ра Ярослава Падоха, що в 1969 році округа буде першуном. Головний радний Іван Одежинський вітав усіх присутніх, дякував комітетові за запрошення до участи в бенкеті, висловив задоволення з праці окружного комітету і запевнив присутніх, що доложить всіх зусиль для того, щоб Філядельфійська округа залишилася на першому місці.

Зчерги товстмайстер о. Омелян Мицик покликав до слова секретарів Відділів, які влаштовували бенкет, і просив, щоб вони розказали коротку історію свого відділу і представили найстарших членів своїх Відділів, які є на залі. За відділ 388 подав інформації секретар інж. Сергій Шевченко і представив своїх членів. Від відділу 237 представив старших членів голова Петро Бродич, від відділу 156 представив старших членів секретар Василь Новак, від відділу 128 представив старших членів секретар Михайло Глова, від відділу 247 голова Михайло Косовський, а від відділу 173 говорила касир Ірина Щерба. Вона згадала коротенько історію того відділу, де сказала, що українська громада при греко - католицькій церкві в Вілмінгтоні нараховує не більше як 100 родин, але відділ вже такий сильний, нараховує зараз понад 250 членів, а того року по місяць серпень має вже 27 нових членів. На закінчення вона закликала всіх секретарів і відділових урядників віддано працювати для розбудови УНС. За такі гарні слова присутні нагородили її рясними оплесками, а товстмайстер о. Омелян Мицик і дир. Евстахій Мінчак склали гратуляції з прав 173 відділу за таку віддану працю.

На закінчення бенкету мистофорний протоієрей о. Омелян Мицик сказав глибоко-патріотичну промову, в якій закликав до співпраці, загальної пошани, а головно жертвенности в допомозі відродження Української Соборної Держави. — Бенкет закінчив голова комітету інж. Сергій Шевченко подякою усім гостям, членам підготовного комітету, паням які приготовили гостину, молоді, яка услуговувала під час бенкету. Молитву в співпраці закінчення провів пастор д-р Лев Жабко-Потапович, після чого всі присутні відспівали національні гімни „Ще не вмерла Україна".

Картають ЗСА за допомогу підручниками

Совєтська преса з 19-го вересня опублікувала вістку представника ТАСС із Боготи, Колумбія, що там „закінчилась нарада експертів по книгодрукуванню, під керівництвом ЮНЕСКО". З головною доповіддю про стан книгодрукування в країнах Латинської Америки виступав делегат із кастрівської Куби, який сказав, що в Латинській Америці є 50 мільйонів неписьменних, а 15 мільйонів дітей не ходять до шкіл. Кубинський доповідач на форумі ЮНЕСКО таврував „Союз заради прогресу", який нібито вдається до „ідеологічної диверсії" для посилення на тому континенті „панування ЗСА в галузі книгодрукування, які встановили монополію на розподіл книг, у тому числі навіть на видання підручників для Латинської Америки, панують над прогресивними видавництвами і посередньо підкорили університетські видавництва". На тій конференції говорилось, що „так політику ЗСА провадять з допомогою „Корпусу миру". Однак, совєтська преса не подала, яке ж остаточне становище зайняли ті експерти під наглядом ЮНЕСКО щодо поширення книгодруку і грамотности в країнах Південної Америки.

У ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ ВИЙШОВ ТОМ ОПОВІДАНЬ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Пряшів. — У кінці 1968 р. вийшла у виданні Словацького Педагогічного Видавництва збірка оповідань Володимира Винниченка українською мовою, під наг. „Оповідання". До збірки ввійшло 17 оповідань, написаних Вол. Винниченком у різних роках. Упорядкував їх та написав вступне слово Михайло Мольнар, з рамени Словацького Педагогічного Видавництва у Братиславі й Українського Відділу в Пряшеві. „Оповідання" Вол. Винниченка можна набути тепер у Ню Йорку, на Виставці зразків українських книжок з Пряшівщини, що відбувається в залях Українського Інституту Америки при 79-ій вул. та 5-ій евн. Ціна книжки 5 дол.

Українські прочани відвідали Лізьє у Франції

Париж. — Понад 300 українців із Франції та група українців - туристів з Америки й Канади відбули цього літа прощу до Лізьє, де знаходяться мощі св. Терези. Прощу очолював, як і кожного року, Владика Володимир, який відправив у крипті базиліки Архиєрейське Богослуження. Настоятель відпустової базиліки о. монс. Дюран привітав українську групу, а Владика Володимир у проповіді згадував про велике значення княгині св. Ольги в історії України. В базиліці св. Терези є окремий престіл України, де було також відслужено св. Літургію.

ПОВІСТЬ ПРО ПЕРШУ МОСКОВСЬКУ ІНВАЗІЮ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

гою жінкою була її мала дитина і малий Петрусь у шкільному віці. Зовсім неправдоподібно, що вони могли таку зиму пережити!

Зовнішнє о ф о р млення книжки виконане зі смаком. За гарну обкладинку належиться щире п р и з нання мистцеві Вас. Дорошенкові.

Мовна сторінка повісти Ярослави Струк є Ахіллесовою п'ятою авторки. Всі її повісті мали мовних редакторів, й їхні імена на творах позначені. В повісті „Хуртовина гряде" мовних промахів чимало.

Згадаю лише дещо з хиб в повісті „Хуртовина гряде", бо вони повторюються понад тридцять разів.

Після „л" пишемо тільки „е" ніколи „є"; тому правописними хибами є такі слова, як інтелектуальна (стор. 34), колективу (46), колективізація (89), Валльєрод (95, 101, 108, 109, 156, 157, 158, 160, 161, 189), колективному (108), елєгацію (112, краще: елегантність), Гітлєрові (116), гітлєрівці (149), лєкції (189).

Прислівники „після" й „опісля" не є синонімами.

Свою рецензію кінчаю пригадкою авторці, щоб вона не шкодувала навіть найбільшого труду при виправленні своїх цінних повістей. Тоді збережуть вони свою оригінальність і літературну повноцінність під кожним поглядом і придбають письменниці загальне признання та заслужену славу.

СПОРТ

Редагує В. Сохан

Фіналісти подвійних гор тенісу, провідники цих змагань та головні контролери УНСоюзу, які взяли участь у святочному закритті змагань та врученні чаш переможцям.

Фіналісти подвійної гри юнаків А. Ленець і Ю. Фалинський одержують чаші з рук Данила Слободяна — управителя „Союзівки" та мґра Івана Геврика — головного контролера УНСоюзу.

ВИСЛІДИ ТЕНІСОВИХ ЗМАГАНЬ У ПОДВІЙНІЙ ГРІ

(Союзівка, 13-го і 14-го вересня 1969 р.)

Подвійна гра чоловіків:

Елімінації

А. Пащук і Ю. Ломаґа — І. Сохан і М. Мочула 6:4, 6:1

Р. Ракочий мол. і Р. Ракочий — Ю. Петрикевич і Ю. Копистянський 2:6, 6:1, 6:4.

З. Снилик і В. Гук — В. Матківський і М. Душник 6:1, 6:1.

М. Шиян і З. Яцків — Р. Галушка і Ю. Вальчук 6:2, 6:0.

Б. Кучинський і Б. Стопницький — Ю. Карапінка і П. Шиприкевич 6:1, 6:4.

Ю. Савчак і О. Олинець — М. Лепкалюк і В. Герлинський 6:0, 6:0.

Чвертьфінали

З. Матківський і Б. Бурачинський — А. Пащук і Ю. Ломаґа 6:4, 6:1.

З. Снилик і В. Гук — Р. Ракочий мол. і Р. Ракочий 6:1, 6:4.

М. Шиян і З. Яцків — Б. Кучинський і Б. Стопницький 5:7, 6:2, 6:4.

Ю. Савчак і О. Олинець — З. Маркевич і Е. Колянківський, воковер.

Півфінали

З. Снилик і В. Гук — З. Матківський і Б. Бурачинський 7:5, 8:6.

М. Шиян і З. Яцків — Ю. Савчак і О. Олинець 6:4, 6:2.

Фінал

М. Шиян і З. Яцків — З. Снилик і В. Гук 6:1, 6:3.

Мішана гра:

Елімінація

М. Шиян і Л. Базар — Б. Стопницький і М. Душник 7:9, 6:-, 6:3.

Чвертьфінали

З. Яцків і А. Кейбіда — І. Стефанишин і М. Каїн 6:4, 6:1.

Ю. Купчинський і І. Купчинська — П. Шиприкевич і Х. Карпевич 6:4, 7:5.

М. Шиян і Л. Болдар — Ю. Ломаґа і І. Рожанковська, воковер.

Ю. Савчак і Дз. Ленець — З. Матківський і Н. Матківська 6:2, 10:8.

Півфінали

З. Яцків і А. Кейбіда — Ю. Купчинський і І. Купчинська 3:6, 6:3, 6:0.

Ю. Савчак і Дз. Ленець — М. Шиян і Л. Базар 6:3, 7:9, 6:4.

Фінал

З. Яцків і А. Кейбіда — Ю. Савчак і Дз. Ленець 6:1, 6:1.

Подвійна гра юнаків:

Елімінація:

А. Ленець і Ю. Филинський — Р. Купчинський і А. Олексів 6:0, 6:1.

Фінал

Р. Ракочий мол. і А. Бурачинський — А. Ленець і Ю. Фалинський 6:2, 6:4.

Роб

Заклик до ураїнського громадянства в справі Фонду Українського Журналіста

[С]раїнських Журналістів Америки вже від довшого часу обговорює професійні справи своїх членів. Між тими, справами, що постійно приходили на порядок дня, була також проблема матеріяльного забезпечення українських журналістів. Стверджувано часто, що українські журналісти, в більшості з причин незалежних від Видавництва, одержують розмірно низькі платні, а дописувачі і позаредакційні співробітники виконують свою працю або безкоштовно, або за малою винагородою. Крім того стверджувано неоднократно, що найбільш талановитих журналістів ніхто не відзначає, і ніхто не опікується заслуженими робітниками нашої преси, які вже не можуть працювати.

Узявши це все під увагу, і діючи згідно із статутом СУЖА, професійної організації українських журналістів, Головна Управа СУЖА вирішила встановити Фонд Українського Журналіста.

Фонд Українського Журналіста (ФУЖ) складатиметься з таких впливів:

а). сум асиґнованих з каси СУЖА,

б). прибутків із спеціяльних імпрез,

в). датків від поодиноких громадян,

г.) датків від українських установ, організацій, фундацій, видавництв,

г.) прибутків із спеціяльних видань (поштові марки, відзнаки, листівки тощо).

Фондом Українського Журналіста завідувала б Президія СУЖА, яка на пропозицію окремих Комісій СУЖА (суспільної допомоги, конкурсової, допомогової, чи інших), призначувала б такі суми грошей для членів СУЖА, на які дозволяли б зібрані фонди. У випадку конкурсів, грошові нагороди могли б бути призначені також нечленам СУЖА.

Повідомляючи про це українське громадянство, Головна Управа СУЖА звертається із закликом до всіх тих, які дорожать працею українського журналіста і турбуються долею нашої преси, щоб вони відкриваючи свої серця для багатьох інших цілей, також пам'ятали про Фонд Українського Журналіста.

Усі датки і пожертви (із зазначенням: ФУЖ), просимо надсилати на адресу скарбника СУЖА: д-р Роман Голіят:
5604 Fieldston Rd., Riverdale, N. Y.

Усі Вш. Жертводавці (Організації і приватні особи), які вплатять до Фонду Українського Журналіста по 50.00 дол., або більше — одержать спеціяльну Грамоту СУЖА, як Добродії Українських Журналістів.

За Головну Управу
Спілки Українських
Журналістів Америки:
Д-р Р. Криштальський, в. р.
секретар
М. В. Дольницький, в. р.
голова

Ню Йорк, 8 вересня 1969

КАЛЕНДАРЕЦЬ ЗМАГАНЬ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ

УСК Ню Йорк — „Блу Стар", мистецькі змагання „Великої Дванадцятки" Німецько-Американського Футбольного Союзу відбудуться в неділю, 5-го жовтня 1969, о год. 3-ій по полудні на грищі Шіцен Парку в Норт Берґен, Н. Дж.

ТЕНІСОВИЙ ТУРНІР ШІСТНАДЦЯТИ НАЙКРАЩИХ

Шістнадцять найкращих тенісистів Сходу ЗСА візьмуть участь у тенісовому турнірі, який має відбутися 1-го і 2-го листопада 1969 р. на Союзівці для відзначення ще однією, цим разом спортовою імпрезою 75-річчя УНСоюзу. Запрошення до участи в цьому турнірі вже розсилають організатори, беручи під увагу найкращих тенісистів з груп чоловіків, сеньйорів і юнаків. Переможці турніру одержать чаші УНСоюзу за перше і друге місце, та за перше місце в групі переможених.

Розгри турніру будуть проведені в двох групах: у групі переможців, з якої вийде першун турніру та віцепершун, та в групі тих, які відпадуть переможені з першої групи. Кінцевий переможець цієї другої групи також одержить чашу УНСоюзу. Такий плян гор запевнить кожному учасникові турніру принайменше дві партії, одну в першій групі а другу в групі переможених.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

НЕДІЛЯ, 12-го ЖОВТНЯ 1969 р.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Місячні збори Т-ва Запор. Січ — 251 Відд. о год. 11:30 ранку в церковній залі св. ап. Петра і Павла при Вест 7-ій вул — В. Козир, предс., Т. Шмаґала, секр.

ПАРМА, Огайо. Місячні збори Т-ва Сокіл — 336 Відд. від год. 11-1 по пол. в церковній залі св. Йосафата, 5720 Стейт Рд. Проситься прибути, вирівняти членські вкладки. — В. Шмагло, предс., Г. Кисіль, секр.

НАМТРАМСК, Mich. Місячні збори Т-ва М. Шашкевича Відд. 94 о год. 2-ій в Укр. Дем. Клюбі при вул. 2376 Ґрилінґ. Проситься чл. прибути і вислухати звіту Контрольної Комісії. — М. Бориськевич, рек. секр.

ТАРЗАН, Ч. 6256. Краіма виявляє своє божевілля

Що тепер чинить Краіма? Вона каже, що „обія" хоче щоб мото-мото завтра погналися за чужинцями і вбили їх і що вона має говорити з „обія" всю ніч, щоб запевнити їм успіх!

Всю ніч божевільна Краіма сидить перед вогнем і вмовляє своїх поганських ідолів, щоб вони стягнули зло на всіх її ворогів.